

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

การศึกษาการได้รับการส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร
ตำบลมะขามล้ม อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี

Extension Adoption of Organic Rice Producing in

Makhamlom Sub-district, Bangplama District, Suphanburi Province.

โดย

นายนิพนธ์ ดิษฐ์วุฒิ

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน **119682**
วัน,เดือน,ปี. - **5 ส.ค. 2555**

b.....
i.....

เสนอ

สาขาวิชาบริหารธุรกิจและพัฒนากการเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กทม.

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนากการเกษตร)

พ.ศ. 2553

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
แม้ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใบรับรองปัญหาพิเศษ
สาขาวิชาบริหารธุรกิจและพัฒนากาเกษตร
คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กทม.

เรื่อง

การศึกษาการได้รับการส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร
ตำบลมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
Extension Adoption of Organic Rice Producing in
Makhamlom Sub-district, Bangplama District, Suphanburi Province.

โดย
นายนิพนธ์ คิชฌูวดี
ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
วท.บ.(พัฒนากาเกษตร)
เมื่อวันที่ 15 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2553

ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ

(ผศ.ถนอมนวล สีหะกุลัง)

กรรมการปัญหาพิเศษ

(ดร.ดวงกมล ปานรศทิพ ธรรมาริวัฒน์)

รักษาการแทนประธานสาขาวิชา

(ผศ.สุขุมารณ์ ชันศรี)

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : การศึกษาการได้รับการส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร ต.มะขามล้ม อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี

ชื่อเรื่อง : Extension Adoption of Organic Rice Producing in Makhamlom Sub-district, Bangplama District, Suphanburi Province.

โดย : นายนิพนธ์ คิชฌูตติ

ชื่อปริญญา : วิทยาศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาเอก : พัฒนาการเกษตร

ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ :

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ถนอมนวล สีทะกุดัง)

๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาในเรื่องของการได้รับการส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร ตำบลมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรที่ปลูกข้าวในเขตพื้นที่ ตำบลมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 153 คน โดยใช้แบบสอบถาม ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำมาวิเคราะห์เป็นเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนมากมีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป ระดับการศึกษาของเกษตรกรส่วนมากอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เกษตรกรส่วนมากมีการกู้เงินซึ่งเป็นปัญหาหลักของเกษตรกร ส่วนมากจะกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และ สำหรับผลการศึกษาการได้รับการส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์ พบว่า เกษตรกรส่วนมากได้รับความรู้มาจากการฝึกอบรม ความถี่ในการรับข่าวสารในสื่อต่างๆส่วนมากไม่เคยได้รับข่าวในรอบ 1 เดือน ส่วนประสบการณ์ในการฝึกอบรมพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม และสำหรับผลการศึกษาค้นคว้าความต้องการการส่งเสริมในขั้นตอนต่างๆพบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมในเรื่อง ต้นทุนการผลิตมากที่สุด รองลงมาเป็นแนวโน้มของการตลาด โดยสรุปเกษตรกรส่วนมากมีความต้องการการส่งเสริมในการปลูกข้าวอินทรีย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ และ เอกชนควรตระหนัก และเข้ามาส่งเสริมอย่างจริงจังเพื่อความอยู่ดีกินดีของเกษตรกรไทย

คำนิยม

ปัญหาพิเศษเล่มนี้กว่าจะสำเร็จได้ต้องใช้เวลาหลายเดือน เจออุปสรรคต่างๆซึ่งส่วนใหญ่มาจากตัวผู้จัดทำเอง ทั้งความท้อแท้จากการคิดงานไม่ออก เจออุปสรรคต่างๆมากมาย ทั้งเหนื่อยล้า บางครั้งผู้จัดทำรู้สึกท้อแท้เพราะปัญหาพิเศษล่าช้ากว่าที่ตั้งใจเอาไว้ แต่เพราะการได้รับการช่วยเหลือและกำลังใจจากครอบครัว พี่ๆ และ เพื่อนๆที่คอยให้กำลังใจเสมอ ขอขอบคุณกำลังใจดีๆจากบรรดาญาติพี่น้อง พี่ๆ และ เพื่อนๆที่คอยให้กำลังใจเสมอ ขอขอบคุณพ่อและแม่ที่คอยเป็นกำลังใจและให้กำลังใจทรัพย์สินกับลูกมาโดยตลอด ขอขบใจน้องๆที่ช่วยแจกแบบสัมภาษณ์ให้กับเกษตรกร และขอขอบคุณเกษตรกรผู้นำรักและใจดีมาก

ขอขอบพระคุณ ผศ.ถนอมนวล สีหะกุลิ่ง ประธานกรรมการปัญหาพิเศษที่คอยให้คำปรึกษาและคำแนะนำที่ดีๆ ขอขอบคุณอาจารย์ดวงกมล ปานรศทิพ ธรรมาธิวัฒน์ กรรมการปัญหาพิเศษที่ได้ให้คำแนะนำในการทำปัญหาพิเศษครั้งนี้

คุณความดีของปัญหาพิเศษนี้ ผู้ศึกษาขอมอบให้แก่ คุณพ่อ คุณแม่ ครูอาจารย์ที่คอยสั่งสอนอบรมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ขอขอบผู้มีพระคุณทุกท่าน ส่วนความผิดพลาดหรือข้อบกพร่องใดๆ ตัวผู้ศึกษาขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

นิพนธ์ คิชฎิ

มิถุนายน 2553

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(ก)
บทที่ 1 บทนำ	
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
สมมุติฐานการวิจัย	2
ขอบเขตและข้อจำกัดของการศึกษา	2
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	3
บทที่ 2 การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง	
ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร	4
หลักการส่งเสริมการเกษตร	6
องค์ประกอบของกระบวนการส่งเสริมการเกษตร	6
รูปแบบของวิธีการส่งเสริมการเกษตร	7
ความต้องการ	11
ข่าวอินทรี	12
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	23
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	25
เครื่องมือและวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	27
วิธีทดสอบเครื่องมือ	27
วิธีวิเคราะห์ข้อมูล	27
การเก็บรวบรวมข้อมูล	28

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล	
ผลการวิจัย	29
ผลการวิจัยลักษณะพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจสังคมของเกษตรกร	29
ผลการวิจัยการได้รับการส่งเสริมและความต้องการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร	34
ผลการวิจัยความต้องการการส่งเสริมในขั้นตอนการผลิตข้าวอินทรีย์ ของเกษตรกร	36
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	39
การอภิปรายผล	41
ข้อเสนอแนะ	42
เอกสารอ้างอิง	44
ภาคผนวก	46
แบบสอบถามเกษตรกร	47

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนผู้ประกอบการค้าข้าว ที่จดทะเบียนตาม พ.ร.บ. การค้าข้าว	21
2 จำนวนเกษตรกรที่ปลูกข้าวในแต่ละหมู่บ้าน	25
3 จำนวนเกษตรกรที่ปลูกข้าวในแต่ละหมู่บ้านและขนาดกลุ่มตัวอย่าง	26
4 จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามพื้นฐานทางสังคม	30
5 จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	32
6 จำนวนและร้อยละของเกษตรกร ที่ได้รับแหล่งความรู้เกษตรกรอินทรีย์	34
7 ความถี่ในการรับข่าวสารเรื่องเกษตรกรอินทรีย์ (รายเดือน)	35
8 การฝึกอบรมเกษตรกรอินทรีย์ของเกษตรกร	36
9 การศึกษาดูงานของเกษตรกร	36
10 ความต้องการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว	37

บทที่ 1

บทนำ (Introduction)

ความสำคัญของปัญหา (Statement of the Problem)

ข้าวเป็นพืชอาหารหลักที่สำคัญของมนุษย์ มีประชากรมากกว่าครึ่งของประชากรทั้งโลกบริโภคข้าวเป็นอาหารหลัก แม้อัตราการบริโภคข้าวของคนไทยมีแนวโน้มลดลงแต่ก็อยู่ในระดับสูงประมาณ 100 กิโลกรัมข้าวสารต่อคนต่อปี ข้าวยังเป็นสินค้าภายในประเทศ และสินค้าส่งออกที่สำคัญนารายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนมาก การผลิตข้าวอินทรีย์ เป็นระบบการผลิตข้าวที่ไม่ใช้สารเคมีทางการเกษตรทุกชนิดเป็นต้นว่า ปุ๋ยเคมี สารควบคุมการเจริญเติบโต สารควบคุมและกำจัดวัชพืช สารป้องกันกำจัดโรค แมลงและศัตรูข้าว ตลอดจนสารเคมีที่ใช้รมเพื่อป้องกันกำจัดแมลงศัตรูข้าวในโรงเก็บ การผลิตข้าวอินทรีย์นอกจากจะทำให้ได้ผลผลิตข้าวที่มีคุณภาพสูงและปลอดภัยจากสารพิษแล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเป็นการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนอีกด้วย แต่ในการปลูกข้าวในปัจจุบันจะเป็นการปลูกข้าวที่ใช้สารเคมีเป็นส่วนใหญ่

ตำบลมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี มีพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม และบางส่วนเป็นดินดอน มีพื้นที่ส่วนใหญ่ในการปลูกข้าว โดยมีพื้นที่ทั้งหมด 19,913 ไร่ เป็นพื้นที่ปลูกข้าวจำนวน 15,372 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 77 (กรมส่งเสริมการเกษตร 2545) ของพื้นที่ โดยมีการปลูกข้าวแบบนาปรัง ปัจจุบันเกษตรกรจะทำนาตลอดปีขึ้นอยู่กับสภาพน้ำชลประทาน และสภาพดินฟ้าอากาศ บางพื้นที่สามารถปลูกข้าวได้ถึงปีละ 3 ครั้ง และปลูกแบบใช้สารเคมีเป็นส่วนใหญ่ สาเหตุที่เลือกพื้นที่นี้ เพราะเป็นพื้นที่ที่มีการปลูกข้าวเป็นจำนวนมาก

โดยต้องการศึกษาว่าเกษตรกรในตำบลมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จะมีสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นอย่างไร มีการได้รับการส่งเสริมในการปลูกข้าวอินทรีย์ มากน้อยเพียงใด และมีความต้องการการส่งเสริมในส่วนไหน ซึ่งผลการศึกษาที่ได้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของภาครัฐและเอกชนให้เหมาะสม และเกิดประสิทธิภาพสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา (Objective of the Study)

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรในเขตพื้นที่
2. เพื่อศึกษาสภาพการได้รับการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์
3. เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (Significance of the Study)

1. ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการแก้ไขปัญหา และเป็นข้อมูลประกอบในการวางแผนการพัฒนา และการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการ ของเกษตรกรในการผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการผลิต และ ขยายพื้นที่ ให้ได้ผลผลิต และคุณภาพที่ตรงตามความต้องการ

สมมุติฐานของการวิจัย (Research Hypothesis)

ปัจจัยทางด้านลักษณะส่วนบุคคล และปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมมีความสัมพันธ์กับการได้รับการส่งเสริมผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร ตำบลมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

ขอบเขตและข้อจำกัดของการศึกษา (Scope and Limitation)

ในการศึกษาการได้รับการส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ทำการศึกษาในพื้นที่ 14 หมู่ แต่บางหมู่อาจเก็บกลุ่มตัวอย่างไม่หมด เพราะมีอุปสรรคในการเข้าพื้นที่ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลจะอยู่ในช่วงเดือน มีนาคม – เมษายน พ.ศ. 2553

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ(Operational Definition of Terms)

1. ข้าวอินทรีย์ หมายถึง ข้าวที่ผลิตขึ้นโดยไม่ใช้สารเคมีหรือสารสังเคราะห์ใดๆในระบบการผลิตและการเก็บรักษา
2. สภาพการได้รับการส่งเสริม หมายถึง การเข้าถึงของเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ หรือ เอกชน ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ให้ความรู้ ความเข้าใจ แนวทางในการปฏิบัติในการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรทำการเกษตรอย่างถูกวิธี และเหมาะสม
3. ความต้องการ หมายถึง ความต้องการในการส่งเสริมผลิตข้าวอินทรีย์ในขั้นตอนต่างๆของเกษตรกร ตำบลมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

บทที่ 2

การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Review of Related Literature)

ในการทำวิจัย เรื่อง การศึกษาการส่งเสริมและความต้องการปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร ตำบลมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัย ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การส่งเสริมการเกษตร
2. ความต้องการ
3. ข้าวอินทรีย์
4. งานวิจัย

1. การส่งเสริมการเกษตร

1.1 ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร

เอนก บุญยอิน (2549) ให้ความหมายการส่งเสริมการเกษตร หรือเรียกย่อว่า "การส่งเสริม" ว่าเป็นการให้การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non - formal Education) ซึ่งบุคคลเป้าหมายเรียนรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมโดยตรงหรือทางอื่น โดยการทดลองและปฏิบัติจริง งานส่งเสริมเป็นการให้การศึกษานอกระบบ เนื่องจากว่าโดยทั่วไปแล้วงานส่งเสริมมุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลเป้าหมายไปในแนวทางที่ปรารถนาหรือดีขึ้นกว่าเดิม คือ ให้เขามีความรู้มากขึ้นในวิทยาการต่างๆ ทางเกษตรหรือที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการตลอดเวลา ให้เขามีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพการเกษตรที่ทำอยู่ มีความเต็มใจที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และมีทักษะหรือความสามารถในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มขีดความสามารถในการทำการเกษตร ซึ่งรวมถึงการผลิต การพัฒนาทรัพยากรการผลิต การจัดการรับผลิตผล การจัดการระบบผลิตรวมและที่อยู่อาศัย การพัฒนาครอบครัวให้เกิดผลทางเศรษฐกิจและสังคม และการพัฒนาความเป็นผู้นำในสังคมเกษตร

ชัยชาญ วงศ์สามัญ (2538) การส่งเสริมการเกษตร คือ กระบวนการทางการศึกษาที่มุ่งพัฒนาความรู้ ทัศนคติ และทักษะเกี่ยวกับการเกษตร และเลหกิจของเกษตรกร แม่บ้านเกษตรกรและเยาวชนเกษตร เพื่อให้สามารถเพิ่มผลผลิต อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และยกระดับความเป็นอยู่ของตนเอง ครอบครัวและชุมชนให้ดีขึ้น

Maslow (1954) ให้ความหมายว่า เป็นการทำงานกับชาวชนบท โดยผ่านวิธีการศึกษานอกระบบโรงเรียน อย่างใกล้ชิดและเป็นกันเอง เพื่อปรับปรุงระดับความเป็นอยู่ของชาวชนบท และสวัสดิภาพ

ของครอบครัวชาวชนบท เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า มีว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2524) ให้ความหมายว่า กระบวนการให้การศึกษาออกโรงเรียน ซึ่งรวมถึงการให้บริการส่วนบุคคลเป้าหมายและครอบครัว โดยให้บุคคลเป้าหมายเหล่านี้เรียนรู้ด้วยการกระทำของตัวเอง เพื่อให้บรรลุถึงความกินคืออยู่ดีของคนในชุมชน โดยส่วนรวม ทั้งนี้โดยมีพื้นฐานอยู่บนการพัฒนาของคนในชุมชน

บุญสม วราเอกศิริ (2535) ให้ความหมายว่า กระบวนการให้การศึกษาออกโรงเรียน แก่บุคคลเป้าหมาย เกษตรกร และครอบครัวเกษตรกร โดยเน้นการปฏิบัติจริง และเน้นถึงการช่วยเหลือให้เกษตรกรช่วยเหลือตนเอง เพื่อปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ทั้งทางด้านสภาพเศรษฐกิจและสังคม

สรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตรเป็นการมุ่งเน้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตทางการเกษตร โดยการนำความรู้ วิธีการ และเทคนิคใหม่ๆ มาช่วยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของเกษตรกร

วรทัศน์ อินทร์คัมพร (2546) ได้ให้ความหมายของการส่งเสริมโดยสรุปว่า

1. การส่งเสริมการเกษตรเป็นเสมือนมือที่คอยหยิบยื่นความรู้ เทคนิควิทยาการอันเป็นประโยชน์แก่การประกอบอาชีพเกษตรกร เป็นความพยายามของสถาบันวิชาการที่ช่วยเหลือเกษตรกร

2. เสมือนสื่อกลางระหว่างปัญหาของเกษตรกรกับวิทยาการใหม่ๆ กับสถาบัน มีการนำปัญหาไปวิจัยเพื่อหาผลมาช่วยเกษตรกร

3. เปลี่ยนโลกทัศน์ของประชาชนเกี่ยวกับความลำบาก โดยวิธีนี้เท่านั้นที่การพัฒนาแบบถาวรจะเกิดขึ้น การพัฒนาคุณภาพและเศรษฐกิจจะไร้ค่าหากขาดการพัฒนาคน หรือประชากรเป้าหมายเจ้าหน้าที่ต้องไม่บังคับจิตใจ หรือยึดยึดคน โยบอารัฐบาลให้แก่ประชาชน ต้องทำงานร่วมกับประชาชน ค้นหาปัญหาของประชาชน กระตุ้นประชาชนให้มีโอกาสและหาโอกาสสอนประชาชน

4. เป็นระบบการศึกษาออกโรงเรียนในชนบท เจ้าหน้าที่เหมือนครู คอยสั่งสอนเพิ่มความรู้ อย่างสม่ำเสมอ พัฒนาจิตใจและโลกทัศน์ เพื่อให้มีการนำทักษะที่มีไปใช้ให้เป็นประโยชน์เพื่อประโยชน์แก่เกษตรกร

5. การส่งเสริมเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของมนุษย์กับโลก การเน้นกิจกรรมที่ให้ชาวนาเป็นวัตถุดิบของ หรือ วัตถุในการพัฒนา ซึ่งปฏิเสธที่จะให้ชาวนาเปลี่ยนแปลงโลก แนวคิดเช่นนี้ทำให้ชาวนาไม่ได้รับการเรียนรู้ แต่ถูกยึดยึดเหมือนเป็นภาชนะรองรับหรือเป็นผู้รองรับการ โฆษณาชวนเชื่อจากวัฒนธรรมที่แปลกแยก ที่คิดว่าเป็นสิ่งทันสมัย

1.2 หลักการส่งเสริมการเกษตร

เจริญ สุขันธ์พงษ์ (2534) ได้กล่าวถึงหลักการของงานส่งเสริมการเกษตร

1. ควรชี้แนะให้บุคคลเป้าหมายช่วยตัวเองในการสอน อำนวยให้คนอื่นมาช่วย ให้มีอิสระในการตัดสินใจ และภูมิใจในผลงานของตนเอง
2. เกษตรกรต้องมารับการถ่ายทอดความรู้ด้วยความสมัครใจ เพื่อที่กลุ่มเกษตรกรจะช่วยเหลือกันด้วยความเต็มใจ
3. ให้เกษตรกรผู้ที่เราส่งเสริม ทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อความมั่นใจในวิธีการส่งเสริม และนำไปปฏิบัติด้วยตนเองอย่างถูกต้อง
4. ความรู้ที่นำมาสอนจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน
5. ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นที่หาได้ง่าย มาใช้เป็นตัวช่วยในการสาธิต
6. มีการติดตามผลการถ่ายทอดความรู้ เพื่อกระตุ้นให้พฤติกรรมยังคงอยู่ ให้เกษตรกรยังคงปฏิบัติสืบต่อไปให้นานที่สุด จนกลายเป็นความเคยชิน
7. ให้เกิดการรวมกลุ่ม เพื่อความเข้มแข็ง
8. กิจกรรมที่นำมาถ่ายทอดนั้น จะต้องมีความผสมผสาน
9. คำหนึ่งถึงศรัทธา ความเชื่อ ประเพณี ของชาวบ้าน เนื่องจากเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ยาก ถ้าความรู้นั้นขัดกับหลักประเพณีดั้งเดิมของชุมชน เกษตรกรจะไม่ยอมรับ

1.3 องค์ประกอบของกระบวนการส่งเสริมการเกษตร

คุณฉวี ณ ลำปาง(2543)ระบุว่ากระบวนการของการส่งเสริมการเกษตร มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

- 1) ความรู้และทักษะ ถึงแม้ว่าเกษตรกรจะมีความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และระบบการทำฟาร์มของเกษตรกรเองแล้วก็ตาม การส่งเสริมการเกษตรยังสามารถนำความรู้และข้อมูลอื่นๆ ที่เกษตรกรยังขาดไปเพิ่มเติมให้ได้ การถ่ายทอดเทคโนโลยีและการสร้างความชำนาญให้เกษตรกรเป็นกิจกรรมที่สำคัญ เพราะฉะนั้นนักส่งเสริมจะต้องศึกษาว่าความรู้และทักษะใดที่เกษตรกรยังขาดและจะต้องศึกษาถึงรูปแบบวิธีการถ่ายทอดที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรสามารถรับเอาความรู้และทักษะนั้นๆ ไปปฏิบัติได้
- 2) คำแนะนำและข้อมูลข่าวสาร การส่งเสริมการเกษตรเป็นการให้คำแนะนำด้านเทคนิคและข้อมูลข่าวสารต่างๆ เพื่อให้เกษตรกรใช้ในการตัดสินใจและนำไปปฏิบัติได้ ซึ่งคำแนะนำทางด้าน

เทคนิคการผลิตนั้นได้มาจากการศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์เกษตร และนอกจากนั้นแล้วตัวเกษตรกรก็อาจเป็นแหล่งที่จะให้คำแนะนำและข้อมูลข่าวสารแก่เกษตรกรรายอื่นๆ ด้วย

3) องค์กรเกษตรกร นักส่งเสริมควรให้ความช่วยเหลือแนะนำเกษตรกรในการจัดตั้งองค์กรที่จะสามารถเป็นศูนย์กลางในการติดต่อเชื่อมโยงระหว่างเกษตรกรกับเกษตรกรด้วยกัน ในอนาคตองค์กรเกษตรกรในท้องถิ่นจะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสารได้

4) การกระตุ้นและสร้างความเชื่อมั่น ข้อจำกัดในการพัฒนาการเกษตรก็คือ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้รับความสนใจจากรัฐเท่าที่ควร ทำให้เขามีความรู้สึกว่าการที่จะเปลี่ยนแปลงชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองให้ดีขึ้นมีความเป็นไปได้น้อยมาก

1.4 รูปแบบของวิธีการส่งเสริมเกษตรกร

ชัยชาญ วงศ์สามัญ (2538) กล่าวว่า การส่งเสริมเกษตรกรแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบใหญ่ ๆ ได้แก่ แบบรายบุคคล (individual methods) แบบกลุ่ม (group methods) และแบบมวลชน (mass methods) ซึ่งรายละเอียดของแต่ละรูปแบบ มีดังนี้

1.4.1 วิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล (Individual Methods) เป็นการส่งเสริมแบบ ตัวต่อตัว (face-to-face) ระหว่างนักส่งเสริมกับเกษตรกร เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ เพราะเกษตรกร และนักส่งเสริมปฏิสัมพันธ์กันได้อย่างเต็มที่ ตัวอย่างของวิธีการส่งเสริมแบบนี้ ได้แก่ การเยี่ยมชมไร่ (farm visit) การมาเยี่ยมสำนักงานของเกษตรกร การติดต่อจดหมายและการติดต่อทางโทรศัพท์ แต่วิธีการที่เป็นที่นิยมมากที่สุด ได้แก่ การเยี่ยมชมไร่ อย่างไรก็ตาม วิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคลมีข้อเสียอยู่บางประการ ได้แก่ ผู้ได้รับประโยชน์มีจำนวนน้อยราย เสียเวลาและงบประมาณมาก นักส่งเสริมอาจจะให้คำแนะนำที่ผิดพลาดโดยไม่มี การตรวจสอบจากบุคคลภายนอก และการถ่ายทอดความรู้จะ ได้ผลก็ต่อเมื่อเกษตรกร มีความเชื่อถือในตัวนักส่งเสริม

1.4.2 วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม (Group Methods) เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพและใช้กันอย่างแพร่หลาย ในการถ่ายทอดเทคโนโลยี เพราะเป็นวิธีการ ที่มีผู้ได้รับประโยชน์จำนวนมากพอสมควร เกษตรกรผู้ที่ร่วมกิจกรรมได้มีโอกาสพบปะและ แลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน นักส่งเสริมผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการของกลุ่ม ลักษณะของความรู้และ เทคโนโลยีที่ต้องการถ่ายทอด และสภาพสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้นอกจากนั้น วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม ยังเปิด โอกาสให้มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและความเหมาะสมของเทคโนโลยีระหว่าง ผู้ถ่ายทอดและผู้รับได้เป็นอย่างดี ที่สำคัญ คือ เป็น วิธีการที่

สามารถส่งเสริมให้เกษตรกร นำความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ไปทดลองปฏิบัติได้ดีกว่าการส่งเสริมแบบรายบุคคล โดยวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มจะมีหลักการดังต่อไปนี้

(1) การฝึกอบรม (Training) เป็นวิธีการส่งเสริมที่มีการใช้กันมากที่สุดวิธีการหนึ่ง ในแต่ละปี หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตร ได้ใช้งบประมาณ บุคลากร และเวลา เป็นจำนวนมากไปกับการจัดฝึกอบรม การฝึกอบรมจะประสบความสำเร็จก็ต่อเมื่อ มีการเตรียมการที่ดี มีการดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรมที่เหมาะสม ประเมินผลหลังจากการจัดฝึกอบรม

(2) การบรรยาย (Lecture) การบรรยายเป็นวิธีการที่มีการใช้มากในทางส่งเสริมการเกษตร โดยการบรรยายส่วนใหญ่จะเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับฟังได้ซักถาม และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ด้วยการบรรยายที่ดีควรมีการเตรียมตัว การเตรียมเนื้อหาและการนำเสนอที่เหมาะสม กับกลุ่มผู้ฟัง และเวลาที่กำหนด

(3) การสัมมนา (Seminar) การสัมมนาโดยทั่วไป จะเป็นกิจกรรมที่มีกลุ่มคนจำนวนหนึ่งมาร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยมีผู้เชี่ยวชาญคอยให้ คำปรึกษา ในตอนแรก ผู้เชี่ยวชาญมักจะบรรยายสั้นๆ เพื่อให้ความรู้พื้นฐานที่มุ่งให้เกิดประเด็น การอภิปรายในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และให้แนวทางทั่วไปเกี่ยวกับการอภิปราย ปกติการสัมมนามักจะเหมาะสมกับผู้ที่มีประสบการณ์มากพอสมควรในเรื่องที่สัมมนา จึงจะได้ข้อสรุป ที่ลึกซึ้งและเป็นประโยชน์ในเชิงพัฒนา

(4) การอภิปรายคณะ (Panel Discussion) เป็นกิจกรรมการอภิปรายที่มีผู้เชี่ยวชาญจำนวนหนึ่ง อาจจะเป็น 3-5 คน โดยให้แต่ละคนมานำเสนอข้อมูลและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน เพื่อให้ได้มุมมองของเรื่องนั้นๆ แตกต่างกันไป ผู้เชี่ยวชาญที่มาร่วมอภิปรายจึงควรมาจากหลายวิชาชีพ ผู้ร่วมรับฟังก็จะได้ทราบทรรศนะที่ค่อนข้างลึก ซึ่งต่อประเด็นใดประเด็นหนึ่ง จากผู้ร่วมอภิปราย นอกจากนั้น ผู้ร่วมฟังยังมีโอกาสซักถามปัญหาเพื่อให้แสดงความคิดเห็น เพิ่มเติมการอภิปรายจะดำเนินไปด้วยความราบรื่นก็ต่อเมื่อมีผู้นำการอภิปราย (Moderator) ที่ดี ซึ่งผู้นำการอภิปรายนี้จะทำหน้าที่แนะนำผู้ร่วมอภิปราย สรุปการอภิปราย ควบคุมการอภิปราย และเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมรับฟังได้ซักถาม

(5) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบไม่เป็นทางการ (Informal Discussion) เป็นวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มที่มีการใช้กันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ระหว่างเพื่อนบ้าน ผู้นำกลุ่มและสมาชิก นักส่งเสริมและเกษตรกรกลุ่ม เป้าหมายสามารถนัดหมายและดำเนินการได้ง่าย อย่างไรก็ตามควรมีประเด็นสำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เห็นที่ชัดเจน และเป็นปัญหาร่วมกันของคนเข้าร่วมประชุม มีการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นและที่ประชุมควรหาข้อสรุปร่วม กันจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในแต่ละครั้ง

(6) การระดมสมอง (Brain-storming) การระดมสมอง เป็นวิธีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลในกลุ่ม โดยมุ่งที่จะรวบรวมประเด็นความคิดเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้มากที่สุด โดยไม่คำนึงว่าความคิดเห็นที่แต่ละคนแสดงออกมามีความเหมาะสมหรือสามารถไปใช้ในทางปฏิบัติได้มากน้อยเพียงใด ความสามารถของสมาชิกกลุ่มในการแสดงความคิดเห็นอย่างรวดเร็วและ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จะเป็นส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของวิธีการแบบนี้ การระดมสมอง ควรกระทำในกลุ่มที่มีคนไม่เกิน 20 คน เมื่อมีคนเสนอความคิดเห็นต้องมีการจดบันทึกทันที โดยให้ทุกคนสามารถมองเห็นว่ามีใครเสนอข้อคิดเห็นอะไรไปแล้ว และพยายามรวบรวมข้อคิดเห็น จากแต่ละคนในกลุ่มให้ได้มากที่สุด โดยไม่มีการประเมินหรือแสดงทัศนคติใด ๆ ต่อการเสนอ ความคิดเห็นของแต่ละคน การประเมินและสรุปควรทำหลังจากที่มีการระดมสมองเสร็จเรียบร้อยแล้ว

(7) การสาธิต (Demonstration) หมายถึง การบรรยายประกอบการแสดง เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวที่นำมาสาธิตอย่างค่อเนื่อง วิธีการนี้อาจจะใช้สอนร่วมกับวิธีอื่น เช่น การจัดการบรรยายนิทรรศการ เป็นต้น (การเยี่ยมชมไร่เกษตรกร อาจารย์ดวงกมล สุวรรณคุณธิ์ ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร)คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นการสาธิตแบ่งออกเป็น 2 แบบ ได้แก่ การสาธิตวิธี (Method Demonstration) และการสาธิตผล (Result Demonstration) ซึ่งในการเตรียมการและดำเนินงานของแต่ละแบบ มีดังนี้

(7.1) การสาธิตวิธี (Method Demonstration) เป็นการแสดงวิธีการปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างเป็นขั้นตอน เช่น การแสดงวิธีการรีดนมโค วิธีการฉีดวัคซีนสัตว์ วิธีการปลูกพืช หรือวิธีการใส่ปุ๋ยเคมีแก่แปลงพืช เป็นต้น ซึ่งหากจะให้ได้ผลยิ่งขึ้น ควรเปิดโอกาสให้ ผู้ร่วมกิจกรรมได้ทดลองปฏิบัติด้วย เพื่อให้เกิดความเข้าใจและพัฒนา ทักษะในการปฏิบัติงาน ดังกล่าว การสาธิตวิธีควรมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

(7.2) การสาธิตผล (Result Demonstration) เป็นวิธีการแสดงความแตกต่างระหว่างสิ่งใหม่ และ สิ่งเก่า เพื่อให้กลุ่มบุคคลเป้าหมายสามารถประเมินข้อดีและข้อเสียของผลที่ได้รับ เช่น การจัดทำ แปลงสาธิตการปลูกข้าวพันธุ์ใหม่และพันธุ์เก่า การแสดงผลการใช้ปุ๋ยพืชสดในแปลงนา และการ เปรียบเทียบการเจริญเติบโตของหญ้าอาหารพันธุ์ต่าง ๆ เป็นต้น

(8) **ทัศนศึกษา (Study Tour)** เป็นการจัดให้กลุ่มคนได้มีโอกาสเดินทางไปดูวิธีการปฏิบัติทางการเกษตร การสาธิต การดำเนินงานของกลุ่มและอื่น ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ ผู้เดินทางได้ดูของจริงจากผู้ปฏิบัติ ได้มีโอกาสสอบถามและแลกเปลี่ยนกับเจ้าของสถานที่ที่ไป ดูงาน โดยตรง และเป็น การเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียนรู้ของผู้เดินทางสถานที่ดูงาน อาจจะ เป็นสถานีวิจัย ไร่ นา เกษตรกร ครอบครัวยุทธศาสตร์ กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์การเกษตร หรือตลาดทางการเกษตรก็ได้ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการทัศนศึกษาแต่ละครั้ง การทัศนศึกษา เป็นวิธีการส่งเสริมที่มีประสิทธิภาพอย่างหนึ่ง แต่ต้องมีการ เตรียมการและดำเนินการที่ดี

1.4.3 **วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน (Mass Methods)** เป็นวิธีการส่งเสริมที่สามารถ ส่งข่าวสาร ข้อมูลถึงบุคคลกลุ่มเป้าหมายได้เป็นจำนวนมาก เช่น การใช้วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนต์ หนังสือพิมพ์ วารสาร การจัดนิทรรศการ และสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ซึ่งวิธีการส่งเสริมแบบนี้เหมาะสำหรับ ทำให้คนที่ได้รับข่าวสารทราบถึงความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อให้ตระหนัก (awareness) และเกิดความสนใจ (interest) ที่จะศึกษาหาความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติม หากข่าวสาร ที่ได้รับมีความสำคัญต่ออาชีพ และชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง ตัวอย่างสื่อที่ใช้ในการส่งเสริม แบบมวลชน มีดังนี้

(1) **สื่อสิ่งพิมพ์ (Printed Media)** ได้แก่ หนังสือพิมพ์ จดหมายข่าว แผ่นพับ เอกสารเผยแพร่ และวารสาร เป็นต้นในการจัดเตรียมสื่อสิ่งพิมพ์ ควรคำนึงถึง การใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เนื้อหาสั้น และ กระชับ มีการใช้ภาษาที่สละสลวย มีสิ่งกระตุ้นความสนใจ มีลำดับการนำเสนอเนื้อหา ที่เหมาะสม มีการวางรูปแบบและภาพประกอบที่ดี และพิมพ์ด้วยกระดาษที่มีคุณภาพ

(2) **สื่อโสตทัศน (Audio-visual Media)** เป็นสื่อที่ผู้รับสัมผัสได้ด้วยหูและตา ดังนั้นคนที่อ่านหนังสือ ไม่ออกก็สามารถรับข่าวสารข้อมูลได้ สื่อแบบนี้ ได้แก่ วิทยุ เทปเสียง โทรทัศน์ ภาพยนต์ และชุดสไลด์ประกอบเสียง เป็นต้นในการจัดเตรียมสื่อแบบนี้ ผู้จัดทำต้องมีความชำนาญ เป็นพิเศษ จึงจะสามารถผลิตสื่อที่มีคุณภาพ นอกจากนั้น ยังต้องใช้งบประมาณและเวลาในการ จัดทำ ก่อนข้างมาก

(3) **สื่อมวลชนอื่น ๆ** ได้แก่ ป้ายประกาศ (Poster) นิทรรศการ แผนที่ และแผ่นพลิก (Flip Chart) เป็นต้นในการวางแผนจัดทำและใช้สื่อแต่ละอย่างข้างต้น มีหลักการและ วิธีการ โดยเฉพาะ ซึ่ง นักส่งเสริมที่จำเป็นต้องจัดทำหรือใช้ควรมีการศึกษาค้นคว้า เพื่อให้สามารถใช้สื่อต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพในปัจจุบันนี้ มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารอย่างรวดเร็ว โดยมี คอมพิวเตอร์และดาวเทียมเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการถ่ายทอดข่าวสารข้อมูล ดังนั้น นักส่งเสริม

การเกษตร จึงควรให้ความสนใจต่อวิวัฒนาการที่เกิดขึ้น เพื่อให้สามารถนำข่าวสาร ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง มาวิจารณ์ได้ๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากแหล่งต่างๆ มาถ่ายทอดแก่เกษตรกรได้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ด้านการเกษตรที่เกิดขึ้นในประเทศและต่างประเทศ

2. ความต้องการ

ได้มีผู้ให้คำนิยามเกี่ยวกับความหมายของคำว่า ความต้องการ (need) ไว้ดังนี้

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2523) ได้แบ่งความต้องการออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ความต้องการทางด้านร่างกาย (physiological or biological needs) ซึ่งเกิดขึ้นจากภายในร่างกาย ได้แก่ ความต้องการอาหาร ความต้องการอากาศ น้ำ ความต้องการทางเพศ และความต้องการทางด้านจิตใจ (psychological needs) ซึ่งเกิดขึ้นจากสังคม ได้แก่ ความต้องการความรัก และความมีชื่อเสียง

วิรัช กงละจันทร์ (2535) กล่าวว่า ความต้องการ หมายถึง สภาวะที่บุคคลยังขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งและมุ่งให้ได้มาซึ่งสิ่งนั้น สภาวะที่บุคคลขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ก็คือ ช่องว่างอันเกิดจากสิ่งที่บุคคลมีอยู่กับสิ่งที่บุคคลปรารถนา

วิจิตร อวะกุล (2537) กล่าวว่า ความต้องการของมนุษย์ หมายถึง ภาวะที่บุคคลยังขาดหรือยังไม่ได้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง และมีความต้องการที่จะมี หรือให้ได้มาซึ่งสิ่งเหล่านั้น ความต้องการนี้ หากยังไม่ได้รับให้เป็นที่น่าพอใจตามสมควรแล้ว จะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ การพัฒนาต่างๆ เป็นอย่างยิ่ง

Maslow (1954) ได้ศึกษาถึงความต้องการพื้นฐานของมนุษย์และได้จัดความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ออกเป็นลำดับขั้นดังนี้ คือ

1. ความต้องการปัจจัย 4 ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต (Physical Needs) อันได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค รวมไปถึงความต้องการทางเพศ การพักผ่อน เป็นต้น
2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety or Security Needs) ได้แก่ความต้องการที่จะมีชีวิตอยู่ด้วยความรู้สึกปลอดภัยและมั่นคง
3. ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Social or Belonging Needs) ได้แก่ ความรู้สึกที่ต้องการการยอมรับจากสังคม
4. ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือจากบุคคลอื่น (Self-esteem Needs) ได้แก่ ความรู้สึกที่ตนเองมีคุณค่า มีความสามารถ เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น
5. ความต้องการที่จะค้นพบตัวเอง และใช้ความสามารถของตนเองให้สูงสุด (Self-Actualization Needs) ได้แก่ ความต้องการที่จะค้นพบศักยภาพของตนเอง และใช้ศักยภาพนั้นอย่างเต็มที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ทั่วๆ ทั่วๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปได้ว่า ความต้องการหมายถึง การที่สภาวะบุคคลที่ยังขาด สิ่งใดสิ่งหนึ่ง และมีความมุ่งหวังให้ได้มาเพื่อสิ่งนั้นเพื่อที่จะสนองความต้องการที่ตนอยากจะได้

ประเภทของความต้องการ

เกี่ยวกับประเภทความต้องการมีผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้รวบรวมไว้ดังนี้

กิตติ ตย์คานนท์ (2530) ได้กล่าวถึงความต้องการทางจิตตามทฤษฎี Bayton ว่ามนุษย์มีความต้องการทางจิตใจ 3 ประการ

(1) ความต้องการความรักและการมีพวก เป็นความต้องการ ขั้นต้นของมนุษย์ เนื่องจากคนเราอยู่ในสังคม หากไม่มีคนรักและยอมรับว่าเป็นพวกแล้วเราก็คืออยู่กับคนอื่นไม่ได้

(2) ความต้องการมีชื่อเสียง เกียรติยศ และความเด่น มนุษย์ซึ่งได้รับความรักของพวกพ้องแล้ว ก็ต้องการมีอิทธิพลเหนือคนอื่นให้คนอื่นยอมรับนับถือยกย่อง

(3) ความต้องการที่จะรักษาชื่อเสียง เกียรติยศ ความเด่น ให้คงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งมนุษย์ถือว่าเป็นความสำเร็จสูงสุดในชีวิต

สรุป ความต้องการเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาพร้อมๆ กับชีวิต เป็นแรงผลักดันให้แสดงพฤติกรรมต่างๆออกมา เช่น เกษตรกรชาวกจนจะมีความต้องการความมั่นคงปลอดภัยเป็นอันดับแรก เกษตรฐานะปานกลางและเกษตรกรผู้นำจะมีความต้องการสูงขึ้นอีก ทั้งนี้เนื่องจากความต้องการระดับต้นได้รับการตอบสนองแล้ว

3.ข้าวอินทรีย์

กรมวิชาการเกษตร (2543) ได้กล่าวว่าการผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อการค้าในประเทศไทย เริ่มต้นเมื่อปี พ.ศ.2534 โดยความร่วมมือระหว่างภาคราชการ เอกชน และเกษตรกร แต่พื้นที่การผลิตยังมีขนาดเล็ก เนื่องจากพื้นที่ที่เหมาะสมตามเงื่อนไขมีจำกัด รวมทั้งการวางระบบการผลิต ตรวจสอบและรับรองผลผลิตยังไม่สมบูรณ์ในช่วงเริ่มต้นมีพื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์ประมาณปีละ 6,000 ไร่ ในพื้นที่ 3 อำเภอ คืออำเภอจุน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา และอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ105 และกข 15 ได้ผลผลิตข้าวเปลือกรวมประมาณปีละ 2,000-3,000 ตัน ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 400- 500 กิโลกรัมต่อไร่ การผลิตในปี พ.ศ.2541 มีพื้นที่ปลูก 3,000 ไร่ใน 2 อำเภอ คืออำเภอจุน จังหวัดพะเยา และอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ได้ผลผลิตรวมประมาณ 1,500 ตัน ทางบริษัท

นครหลวงค้าข้าวจำกัด ได้ส่งตัวอย่างผลผลิตเพื่อตรวจสอบคุณภาพข้าวและสารพิษตกค้างในเมล็ด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้าว ก่อนแปรรูปเพื่อจำหน่ายต่อไป ข้าวอินทรีย์ที่ผลิตในประเทศไทยได้รับการตรวจสอบและรับรองคุณภาพ โดยองค์กรตรวจสอบคุณภาพจากประเทศอิตาลี ซึ่งเป็นสมาชิกสมาพันธ์การเกษตรอินทรีย์ระหว่างประเทศ(International Federation of Organic Agriculture Movement : IFOAM) ซึ่งเป็นที่ยอมรับของประเทศสมาชิกในสมาคมยุโรป (European Community : EC) นอกจากนี้ยังมีองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ให้การสนับสนุนเกษตรกรในพื้นที่อื่นผลิตข้าวอินทรีย์ รวมทั้งมีบริษัทเอกชนผลิตข้าวอินทรีย์จำหน่ายโดยตรง แต่ยังไม่ได้ว่างระบบการตรวจสอบรับรองระบบการผลิตตามมาตรฐานสากล ราคาข้าวเปลือกอินทรีย์ที่เกษตรกรได้รับจะสูงกว่าข้าวเปลือกโดยทั่วไปประมาณร้อยละ 5-10 แต่ในส่วนข้าวสารที่บรรจุจำหน่ายจะสูงกว่าข้าวสารทั่วไป ประมาณร้อยละ 20 ผลผลิตเกษตรอินทรีย์เริ่มมีการจำหน่ายในต่างประเทศเมื่อประมาณปี พ.ศ.2530 หลายหน่วยงาน ทั้งภาคราชการ องค์กรภาคเอกชน ผู้ผลิตและผู้บริโภค ในประเทศอิตาลี สวิตเซอร์แลนด์ เยอรมนี และเดนมาร์ก ต่างให้ความสำคัญต่อการผลิตและการบริโภคอาหารที่ผลิตโดยวิถีธรรมชาติเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10 ต่อปี โดยเฉพาะสินค้าประเภทผัก ผลไม้ ธัญพืชชนิดต่างๆผลิตภัณฑ์นม น้ำผลไม้ กาแฟ เนื้อสัตว์ แม้กระทั่งเหล้าไวน์ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2534 เป็นต้นมา รัฐบาลของหลายประเทศ และสหภาพยุโรปได้ออกกฎระเบียบ เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตรที่ปลอดภัย สินค้าเกษตรที่นำเข้ามาจากต่างประเทศมีการเข้มงวดด้านสุขอนามัย และระบบการผลิตที่รักษาสภาพแวดล้อมมากขึ้น จะอนุญาตให้มีการนำเข้าเฉพาะสินค้าที่ปลอดภัย ตามมาตรฐานที่กำหนด โดยมีการบังคับใช้ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ.2539 ดังนั้นหากประเทศไทยยังไม่ปรับวิธีการผลิตสินค้าเกษตรของเราให้สอดคล้องกับมาตรฐานสินค้าที่สหภาพยุโรปกำหนด อาจจะประสบปัญหาการถูกตั้งห้ามนำเข้า ซึ่งจะมีผลต่อการส่งออกโดยรวมของประเทศไทยด้วย นอกจากนี้ประชาชนในสหภาพยุโรปนิยมบริโภคอาหารจากธรรมชาติกันมากขึ้น รวมทั้งสินค้าอาหารที่ปลอดภัยจากสารพิษหรือจากการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ ซึ่งได้มีการตั้งมาตรฐานไว้สูงมาก ทั้งสินค้าที่ผลิตในสหภาพยุโรปเองและนำเข้าจากต่างประเทศ ราคาสินค้าจากการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์สูงกว่าราคาสินค้าที่ผลิตแบบธรรมดาประมาณร้อยละ 20-50 ซึ่งเป็นสิ่งจูงใจให้มีการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์มากขึ้น ปริมาณการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ในปัจจุบันมีประมาณร้อยละ 5-10 ของผลผลิตรวมในปี พ.ศ. 2543 รัฐบาลของหลายประเทศในยุโรปได้ตั้งเป้าหมายการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ไว้ค่อนข้างสูง เช่น ประเทศเดนมาร์กได้ตั้งเป้าหมายผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ปลอดภัยเพื่อบริโภคภายในประเทศให้ได้ถึงร้อยละ 40 ของสินค้าเกษตรทั้งหมดของประเทศ ประเทศสวีเดนได้ตั้งเป้าหมายการผลิตสินค้าอินทรีย์เกษตรไว้ร้อยละ 10 ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ได้ตั้งเป้าเป็นการผลิตสินค้าอินทรีย์และสินค้าจากระบบการผลิตที่ใช้สารเคมีน้อยทั้งหมด ในสหรัฐอเมริกา กลุ่มLiving Farms เป็นกลุ่มธุรกิจที่จัดหาผลผลิตเกษตรอินทรีย์จากสมาชิกเกษตรกรสำหรับป้อนตลาดทั่วประเทศ ผลผลิตที่อาหารตรา Living Farms

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ในทางอื่นใด ๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จัดเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูงและปลอดภัยจากสารพิษเพราะ Living Farms ได้กำหนดมาตรฐานการผลิตโดยเน้นถึงการใช้สารอินทรีย์ในทุกขั้นตอนการผลิต

3.1 หลักการและแนวทางการผลิตข้าวอินทรีย์

กรมวิชาการเกษตร (2542) ได้ให้หลักการผลิตข้าวอินทรีย์มีหลักการว่า จะต้องหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีและสารที่ผ่านกระบวนการสังเคราะห์ทางเคมีทุกชนิดในทุกขั้นตอนการผลิตและการเก็บรักษาผลผลิต แต่ให้ใช้ความอุดมสมบูรณ์ของดินจากอินทรีย์วัตถุ ในสภาพธรรมชาติ และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินด้วยวัสดุอินทรีย์ ในส่วนการป้องกันกำจัดศัตรูพืชใช้แมลงศัตรูธรรมชาติควบคุมการระบาดของข้าวพันธุส์ด้านทาน วิธีการปลูกและการจัดการพืชที่เหมาะสมเพื่อสร้างสมดุลของธาตุอาหารในต้นข้าว ทำให้ต้นข้าวมีความแข็งแรงต้านทาน โรคได้ดี และอาจใช้สารสกัดจากพืชในกรณีที่มีการระบาดของรุนแรง ในด้านศัตรูศัตรูข้าวให้ใช้วิถีกลและศัตรูธรรมชาติทั้งนี้จะต้องเลือกพื้นที่ที่มีความเหมาะสมตามเงื่อนไขและหลักเกณฑ์แนวทางการผลิตข้าวอินทรีย์ดังต่อไปนี้

1. พื้นที่ปลูก พื้นที่ปลูกควรมีขนาดใหญ่ถ้าเป็นเกษตรกรรายย่อยควรรวมตัวกันผลิตในพื้นที่ติดต่อกันเป็นพื้นที่เกษตรอินทรีย์โดยเฉพาะหากพื้นที่ขนาดเล็กควรอยู่ในภูมิประเทศที่เหมาะสม เช่น พื้นที่ติดกับภูเขา แม่น้ำ หรือมีสิ่งแบ่งแยกตามธรรมชาติ และเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดิน โดยธรรมชาติค่อนข้างสูง-ปานกลาง มีแหล่งน้ำที่เหมาะสมกับการเกษตรอย่างเพียงพอ และห่างไกลจากพื้นที่ที่ใช้สารเคมีทางการเกษตร หากจำเป็นต้องใช้พื้นที่ดังกล่าวในการผลิตข้าวอินทรีย์ ให้ปลูกข้าวโดยวิธีเกษตรอินทรีย์แต่ในช่วงปรับเปลี่ยนหลายฤดูจนแน่ใจว่าปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง เป็นพื้นที่ห่างจากถนนที่มีรถวิ่งหนาแน่น

2. พันธุ์ข้าว เป็นพันธุ์ข้าวที่เจริญเติบโตได้ดี และสามารถให้ผลผลิตสูงในสภาพที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์ ต่ำ-ปานกลาง ด้านทาน โรคและแมลงศัตรูพืชที่สำคัญในพื้นที่ แข่งขันกับวัชพืชได้ดี มีลักษณะเมล็ดและคุณภาพการหุงต้มและรับประทานตรงต่อความต้องการของตลาดพันธุ์ข้าวที่นิยมใช้ในการผลิตข้าวอินทรีย์ในปัจจุบัน คือ ขาวดอกมะลิ 105 และ กข 15

3. เมล็ดพันธุ์ข้าวเป็นเมล็ดพันธุ์ที่ได้มาตรฐานของเมล็ดพันธุ์ และผลิตโดยระบบเกษตรอินทรีย์ ปราศจากโรคแมลงและเมล็ดวัชพืช หากจำเป็นต้องป้องกันกำจัดโรคที่ติดมากับเมล็ดอนุญาตให้นำเมล็ดพันธุ์ข้าวแช่ในสารละลายจุนสี (จุนสี 1 กรัมต่อน้ำ 1 ลิตร) เป็นเวลา 20 ชม. แล้วล้างด้วยน้ำก่อนนำไปปลูก และให้ใช้เฉพาะสารที่อนุญาตให้ใช้

4. การเตรียมดินและวิธีปลูก ควรเตรียมดินอย่างดีเพื่อลดปัญหาวัชพืช และสร้างสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของข้าว แต่ไม่ใช้สารกำจัดวัชพืชร่วมกับการเตรียมดิน การเตรียมดินจะต้องสอดคล้องกับวิธีการปลูกข้าว ซึ่งมีหลายวิธีดังต่อไปนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1) วิธีปักดำ เหมาะกับการทำนาในนิเวศนาชลประทาน เตรียมดินอย่างดี โดยไถตะคอกดินไว้เพื่อกำจัดวัชพืชที่กำลังเจริญเติบโตปล่อยน้ำท่วมแปลงเพื่อกำจัดวัชพืชที่กำลังจะงอก ไถแปร และคราดปรับระดับผิวดินให้สม่ำเสมอ เพื่อความสะดวกในการควบคุมระดับน้ำและควบคุมวัชพืช ตกกล้าโดยใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ 100 กรัมต่อพื้นที่แปลงกล้า 1 ตารางเมตรจะได้ต้นกล้าที่มีความอุดมสมบูรณ์แข็งแรง (ใช้เมล็ดพันธุ์ตกกล้าประมาณ 7 กิโลกรัมต่อพื้นที่ปักดำไว้) ปักดำระยะ 20x20 เซนติเมตร จำนวน 3-5 ต้นต่อกอ โดยใช้อายุกล้าระหว่าง 25-30 วัน

2) วิธีหว่านน้ำตม เหมาะกับการทำนาในนิเวศนาชลประทานโดยเฉพาะในกรณีที่ต้องทำนาล่ากว่าปกติ หรือมีปัญหาด้านแรงงาน เตรียมดินอย่างดี โดยไถตะคอกดินไว้เพื่อกำจัดวัชพืชที่กำลังเจริญเติบโต ปล่อยน้ำท่วมแปลงเพื่อกำจัดวัชพืชที่กำลังจะงอก ไถแปรและคราดปรับระดับผิวดินให้สม่ำเสมอ เพื่อความสะดวกในการควบคุมระดับน้ำและควบคุมวัชพืชหว่านเมล็ดข้าวออกอัตราเมล็ดพันธุ์ประมาณ 15-20 กิโลกรัมต่อไร่ แล้วรักษาระดับน้ำให้เหมาะสมกับระยะการเจริญเติบโตของต้นข้าว

3) วิธีหว่านข้าวแห้ง เหมาะกับการทำนาในนิเวศน้ำฝน โดยเฉพาะพื้นที่นาลุ่มและวัชพืชน้อยเตรียมดินโดยวิธีเตรียมดินแห้ง ไถตะคอกเพื่อกำจัดวัชพืชที่กำลังเจริญเติบโต ไถแปร หว่านเมล็ดพันธุ์แห้ง อัตรา 20-25 กิโลกรัมต่อไร่ หรือร่วมกับเมล็ดถั่วเขียว อัตรา 8 กิโลกรัมต่อไร่ แล้วคราดกลบ

5. การจัดการความอุดม สมบูรณ์ของดิน การเลือกพื้นที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างสูงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการผลิตข้าวอินทรีย์ และต้องรักษาระดับความอุดมสมบูรณ์ของดินเพื่อรักษาระดับผลผลิตและให้มีความยั่งยืน โดยเฉพาะการจัดการธาตุอาหารหลักของพืช พื้นที่นาข้าวอินทรีย์จะต้องไม่เผาตอซัง ฟางข้าว และเศษซากพืช รวมทั้งควรหาวัสดุอินทรีย์จากพื้นที่ข้าวเคียงใส่เพิ่มเติมเข้าไปด้วย การปลูกพืชตระกูลถั่วเป็นวิธีเหมาะสมที่สุดในการผลิตข้าวอินทรีย์เพราะได้ธาตุอาหารเพียงพอต่อความต้องการสำหรับการเจริญเติบโตของข้าว ต้นทุนการผลิตต่ำสามารถทำได้อย่างต่อเนื่อง และยังได้รับผลตอบแทนจากปุ๋ยพืชสดบางชนิด เช่น การปลูกถั่วเขียวก่อนข้าว โดยการเตรียมดินจากการไถตะคอกข้าว หว่านถั่วเขียวอัตราเมล็ดพันธุ์ 8 กิโลกรัมต่อไร่แล้วไถหรือคราดกลบถั่วเขียวเป็นพืชที่เติบโตได้เร็ว และเก็บผลผลิตได้ภายในเวลาประมาณ 60 วันหรืออาจไถกลบถั่วเขียวระยะออกดอก เพื่อเป็นปุ๋ยพืชสดเพียงประการเดียว ในนาหว่านข้าวแห้งสามารถหว่านถั่วเขียวรวมไปด้วยจะช่วยควบคุมวัชพืชได้ดี เมื่อมีน้ำขังในนาถั่วเขียวจะเน่าตายเป็นปุ๋ยพืชสดไปในตัวในพื้นที่ดินมีน้ำขังระบายน้ำไม่ดี ควรใช้โซนออฟริกกัน อัตรา เมล็ดพันธุ์ 6 กิโลกรัมต่อไร่ หว่านหรือหยอดก่อนปักดำข้าวประมาณ 70 วัน แล้วไถกลบขณะที่ดินโซนมีอายุประมาณ 50-55 วัน หรือก่อนปักดำข้าว 15

วัน ก็ได้ธาตุอาหารที่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของข้าวและควรวเคราะห์ดินนาทุกปี เพื่อทราบคุณภาพของดินและหาทางแก้ไข หรือปรับปรุงคุณภาพดินได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

6. การจัดการน้ำควรรักษาระดับน้ำให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของต้นข้าว

7. ระบบการทำฟาร์ม การผลิตข้าวในระบบเกษตรอินทรีย์นั้น กิจกรรมทางการเกษตรในพื้นที่ ทั้งการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ควรจะเป็นแบบเกษตรอินทรีย์ด้วยทั้งหมด เพื่อให้มีปัจจัยสนับสนุนในพื้นที่ให้มากที่สุด และมีปัจจัยเสี่ยงน้อยที่สุด ทั้งนี้ในพื้นที่เกษตรน้ำฝนของประเทศไทย ซึ่งทำการเกษตรแบบดั้งเดิมและใช้ปัจจัยการผลิตจากภายนอกน้อยอยู่แล้ว จึงเป็นข้อสนับสนุนการผลิตข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

8. การควบคุมวัชพืช การเกษตรกรรมที่ดีสามารถแก้ปัญหาวัชพืชในนาได้เป็นอย่างดี การทำนาค้ำเป็นวิธีที่ช่วยควบคุมวัชพืชโดยใช้ระดับน้ำในนาและต้นกล้าข้าวที่มีการเจริญเติบโตก่อนวัชพืช การเตรียมดินให้มีผิวหน้าดินสม่ำเสมอ และการรักษาระดับน้ำขังในนาในระยะแรกประมาณ 1-2 เดือน หลังปักดำ ทำให้สามารถควบคุมวัชพืชได้อย่างได้ผล ในนาหว่านข้าวแห้งที่หว่านถั่วเขียวร่วมไปด้วย ถั่วเขียวที่เจริญเติบโตได้เร็วช่วยควบคุมวัชพืชโดยการบังแสงแดด ได้เป็นอย่างดี แต่ถ้ายังมีวัชพืชหลงเหลืออยู่ในนา การใช้วิธีการกำจัดอื่นร่วมด้วย เช่นกำจัดด้วยวิธีกล ใช้แรงงานคนถอน หรือใช้เครื่องกำจัดวัชพืช ก็จะได้ผลดียิ่งขึ้น

9. การป้องกันกำจัดโรคและแมลงการรักษาสมาคมลดธรรมชาติเพื่อให้ศัตรูธรรมชาติของแมลงศัตรูพืช ทั้งตัวห้ำและตัวเบียน ควบคุมแมลงศัตรูข้าวตามธรรมชาติ รวมทั้งการรักษาความสมดุลของธาตุอาหารในดิน และการจัดการน้ำที่ช่วยให้ต้นข้าวมีความแข็งแรง ทนทานต่อการทำลายของโรคและแมลงได้ดี การปลูกพืชหมุนเวียน เช่น ถั่วเขียวก่อนปลูกข้าว เป็นการตัดวงจรชีวิตของแมลงและการแพร่ระบาดของโรคได้ดี การกำจัดวัชพืชที่อาจเป็นพืชอาหารหรือพืชอาศัยของศัตรูข้าวรวมทั้งกำจัดเศษซากพืชที่เป็นโรค ช่วยป้องกันศัตรูข้าวได้ในระดับหนึ่ง การใช้พันธุ์ต้านทานและทนทานเป็นอีกแนวทางหนึ่ง โดยศึกษาชนิดโรคและแมลงที่สำคัญในพื้นที่แล้วเลือกพันธุ์ข้าวให้เหมาะสม นอกจากนั้นยังมีการป้องกันกำจัดโดยวิธีการต่างๆที่อนุญาตให้ใช้ได้ตามตารางผนวกที่ 1 เป็นวิธีการที่สามารถปฏิบัติได้หากมีการระบาดรุนแรง

10. การป้องกันกำจัดศัตรูข้าวหนูเป็นศัตรูข้าวที่สำคัญมาก แนะนำให้ใช้วิธีควบคุมโดยใช้ศัตรูธรรมชาติ ซึ่งเป็นวิธีที่ประหยัด รักษาระบบนิเวศ และมีประสิทธิภาพในระยะยาว ศัตรูธรรมชาติของหนูที่สำคัญ ได้แก่ แมว สุนัข งู นกเค้าแมว และเหยี่ยว เป็นต้น นอกจากนี้อาจใช้วิธีกล เช่น กบดัก และรั้วกันหนู ศัตรูข้าว เช่น ปู หอยเชอริ แนะนำให้กำจัดโดยวิธีกลหรือจับทำลาย และอาจพิจารณาใช้สารที่อนุญาตให้ใช้ได้ในการป้องกันกำจัด

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

11. การจัดการก่อนและหลังเก็บเกี่ยว ระบายน้ำออกจากนาก่อนข้าวสุกแก่ประมาณ 10-15 วัน ขึ้นกับลักษณะเนื้อดิน เพื่อให้พื้นนาแห้งและข้าวสุกแก่สม่ำเสมอ เก็บเกี่ยวข้าวแล้วตากสุ่มซังในนาไม่เกิน 3 วันที่มีแดดออก จะได้ข้าวเปลือกที่มีคุณภาพการสีดีและมีความชื้นไม่เกิน 14 เปอร์เซ็นต์ การใช้เครื่องเกี่ยวนวดจะได้ข้าวเปลือกที่มีความชื้นประมาณ 19 - 22 เปอร์เซ็นต์ควรนำเมล็ดข้าวเปลือกมาตากให้มีความหนาประมาณ 5 ซม.นาน 2 วัน จะได้ข้าวเปลือกความชื้นต่ำกว่า 14 เปอร์เซ็นต์ และมีคุณภาพการสีดีเช่นกัน

12. การเก็บรักษาผลผลิตและบรรจุภัณฑ์ เก็บรักษาข้าวเปลือกในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ในยุ้งฉางหรือโรงเก็บที่ป้องกันแมลงและศัตรูได้ดี แล้วแปรสภาพเป็นข้าวกล้องหรือข้าวสารตามความต้องการ บรรจุข้าวกล้องและข้าวสารในถุงพลาสติกชนิดบรรจุ 1-5 กิโลกรัม ในระบบสุญญากาศ หรืออัดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์

3.2 มาตรการกำกับดูแล ตรวจสอบคุณภาพ และรับรองผลผลิตข้าวอินทรีย์ กรมวิชาการเกษตร (2542) ได้ให้ความหมายการกำกับดูแลและตรวจสอบคุณภาพข้าวอินทรีย์ หมายถึง การกำกับดูแลให้การผลิตข้าวอินทรีย์ในทุกขั้นตอนถูกต้องตามระบบเกษตรอินทรีย์ และตรวจสอบคุณภาพของผลผลิต และรับรองว่าถูกต้องตามมาตรฐานทั้งระบบการผลิตและคุณภาพของการผลิต เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าข้าวอินทรีย์ที่ขายหรือผลิตภัณฑ์ที่คิดผลต่ำกว่าเป็น อินทรีย์ นั้น เป็นผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ที่แท้จริงในทุกขั้นตอนตั้งแต่เริ่มการผลิตจนถึงมือผู้บริโภค ในปัจจุบันนี้การกำกับดูแลและตรวจสอบที่ดำเนินการในโครงการนำร่องการผลิตข้าวอินทรีย์ร่วมกับภาคเอกชน วางระบบตรวจสอบตามมาตรฐานของประเทศอิตาลีโดยบริษัทเอกชนที่ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการและยอมรับในประชาคมยุโรป การกำกับดูแลและตรวจสอบคุณภาพข้าวอินทรีย์ มีขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน คือ

1. การประเมินความเหมาะสมของระบบการผลิต

1) จัดแบ่งพื้นที่ปลูกและพื้นที่ใช้อำนวยความสะดวกในการเก็บรักษาข้าวอินทรีย์ออกจากพื้นที่อื่นที่ไม่ได้เกี่ยวข้อง กิจกรรมต่างๆ จะจำกัดเฉพาะเรื่องการแปรรูปและบรรจุหีบห่อผลิตภัณฑ์อินทรีย์ของฟาร์มเท่านั้น

2) เมื่อนัดหมายตรวจครั้งแรก ผู้ผลิตและหน่วยตรวจสอบต้องออกไปรับรองของทางราชการหรือหน่วยงานที่ราชการรับรอง จัดทำเอกสารและลงนามในรูปแบบข้อตกลงดังนี้

(1) ข้อมูลรายละเอียดลักษณะของพื้นที่ทำการผลิต โรงเก็บ โรงเรือนและบริเวณที่แบ่งไว้เพื่อให้แน่ใจได้ การปฏิบัติงานต้องทำในระดับหน่วยฟาร์ม

(2) พิสูจน์โครงสร้างการผลิต เช่น การปลูกพืชหมุนเวียน สภาพแวดล้อมโดยรอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 119682

(3) ประเมินสภาพแวดล้อม ทั้งด้านที่สนับสนุนการผลิตข้าวอินทรีย์และด้านที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง

2. การตรวจสอบประจำปี

(1) สถานะของดินและพืช

(2) ตรวจสอบปัจจัยการผลิตและแหล่งผลิต

(3) ตรวจสอบเทคนิคและวิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชและการใช้ปุ๋ย

3. การจัดทำเอกสารประจำปี

(1) แผนการผลิตพืช

(2) ทะเบียนไร่นา

(3) รับรองการผลิต

(4) การเก็บรักษาและแปรรูป

4. ตรวจสอบคุณภาพและผลผลิตในห้องปฏิบัติการเป็นการตรวจสอบคุณภาพของผลผลิตและสารพิษตกค้างเพื่อยืนยันว่าเป็นผลผลิตที่มีคุณภาพ ถูกสุขอนามัยและปลอดภัยจากสารพิษตามระบบการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ซึ่งอาจมีรายละเอียดของแต่ละประเทศแตกต่างกัน โดยปริมาณสูงสุดที่ให้มีได้ในผลิตภัณฑ์ข้าวที่กำหนดโดย FAO/WHO (Codex)

3.3 ข้อมูลทั่วไป

3.5.1 ข้อมูลทั่วไปของอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

3.5.1.1 สภาพทั่วไป

อำเภอบางปลาม้า ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดสุพรรณบุรี ระยะทางห่างจากจังหวัดสุพรรณบุรี 10 กิโลเมตร ระยะทางห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 100 กิโลเมตร ตามทางหลวงแผ่นดิน สาย 340

3.5.1.2 อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอเมืองสุพรรณบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอสองพี่น้อง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอผักไห่และอำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอเมืองสุพรรณบุรีและอำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

3.5.1.3 สภาพพื้นที่

อำเภอบางปลาม้า มีพื้นที่ทั้งหมด 482.83 ตารางกิโลเมตร มีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านสภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม ดินดี มีคู คลองจำนวนมากเหมาะแก่การทำเกษตรกรรม แต่ในระหว่างช่วงเดือนสิงหาคม - ธันวาคม ของทุกปีจะมีน้ำท่วมขัง

3.5.1.4 ประชากรและอาชีพ

อำเภอบางปลาม้ามีประชากรตามฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรทั้งสิ้น 82,301 คน แยกเป็น ชาย 40,130 คน และหญิง 42,171 คน 21,870 ครัวเรือน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2549) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนาประมาณร้อยละ 70 การเลี้ยงปลานิยมเลี้ยงในพื้นที่ตำบลมะขามล้มและการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามมีเลี้ยงกันมากในแถบตะวันออก ได้แก่ ตำบลสาตี ตำบลตะค่า ตำบลไผ่กองดิน และตำบลอรัญญ์

ภาวะการผลิต การปลูกข้าวของจังหวัดสุพรรณบุรีปลูกทั้งข้าวนาปีและนาปรังได้ตลอดปี เพราะ มีแหล่งน้ำธรรมชาติและน้ำจากชลประทานพอเพียง พันธุ์ข้าวที่นิยมปลูกในนาปี ได้แก่ พันธุ์ชัยนาท 1 สุพรรณ 1,2,60,90 กข.23,33-1 และข้าวหอมปทุมธานี ปัจจัยการผลิตนอกจากที่ดิน แหล่งน้ำ พันธุ์ข้าว ปุ๋ย และสภาพดินฟ้าอากาศแล้ว ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการผลิตได้แก่ ระดับราคาในปีที่ผ่านมา และนโยบายของรัฐบาลที่ช่วยเหลือเกษตรกร จะเป็นตัวจูงใจให้มีการเพิ่มหรือลดการเพาะปลูก

(1) พื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตข้าวนาปี ฤดูกาลผลิตปี 2549/50 พื้นที่ปลูกข้าวนาปีทั้งสิ้น 1,324,923 ไร่ เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 0.32 ผลผลิตเฉลี่ยต่อพื้นที่เก็บเกี่ยว 735 กิโลกรัมต่อไร่ ได้ผลผลิตรวมทั้งสิ้น 823,602 ตัน ลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 4.47 เนื่องจากผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ลดลง

ข้าวนาปี เพาะปลูก เดือนพฤษภาคม - กันยายน
เก็บเกี่ยว เดือนพฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ (ของปีถัดไป)

พื้นที่การเพาะปลูกข้าวนาปี ส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอสามชูก อำเภอดอนเจดีย์ อำเภอเดิมบางนางบวช และอำเภอเมืองสุพรรณบุรี ตามลำดับ ส่วนอำเภอด่านช้าง ปลูกข้าวนาปีน้อยที่สุด เนื่องจากพื้นที่ไม่เหมาะต่อการทำนา

(2) พื้นที่ปลูกและผลผลิตข้าวนาปรัง

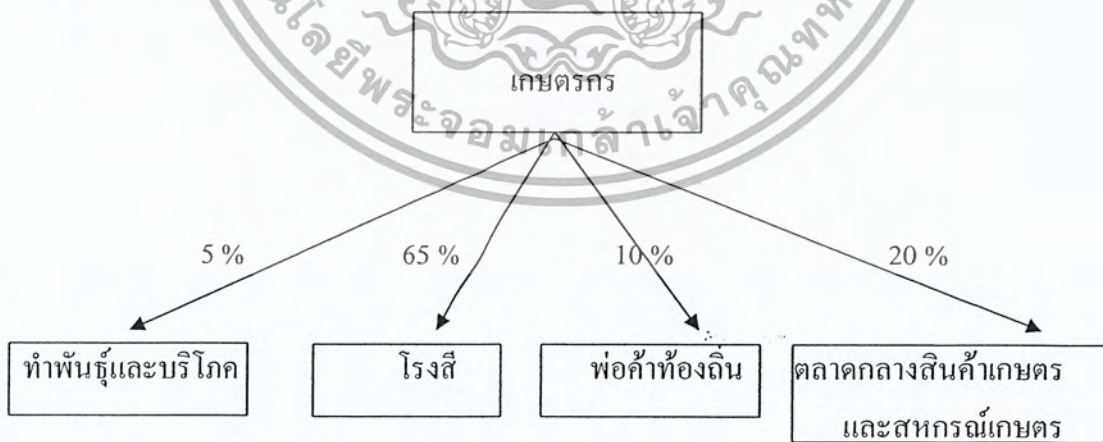
สำหรับการปลูกข้าวนาปรัง ในปี 2549 มีพื้นที่เพาะปลูกประมาณ 1,188,596 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยต่อพื้นที่เก็บเกี่ยว 838 กิโลกรัมต่อไร่ ผลผลิตรวมประมาณ 979,384 เมตริกตัน ราคาที่เกษตรกรขายได้ตันละ 5,700-6,500 บาท พันธุ์ข้าวที่ปลูกส่วนใหญ่ได้แก่พันธุ์ชัยนาท ประมาณ 65 % และพันธุ์ข้าวสุวรรณบุรี 1 ประมาณ 35 %

การเพาะปลูกข้าวนาปรัง ปี 2549 มีพื้นที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปีการเพาะปลูก ที่ผ่านม ร้อยละ 5.93 ผลผลิตรวมเพิ่มขึ้นคิดเป็น ร้อยละ 2.44 เนื่องจากสภาพอากาศที่มีฝนตกชุก มีน้ำเพียงพอสำหรับการเพาะปลูก และประกอบกับรัฐบาลมีโครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปรัง ปี 2549 เป็นเหตุจูงใจให้เกษตรกรขยายพื้นที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้น

ข้าวนาปรัง เพาะปลูก เดือนมกราคม - มีนาคม
เก็บเกี่ยว เดือนพฤษภาคม - กันยายน

พื้นที่การเพาะปลูกข้าวนาปรัง ส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอศรีประจันต์ อำเภอสองพี่น้อง อำเภอดำรงนางบวชและ อำเภอบางปลาม้า ตามลำดับ ส่วนอำเภอคำชะอี ไม่ปลูกข้าวนาปรัง เนื่องจากพื้นที่ไม่เหมาะต่อการทำนา

วิธีการตลาดข้าว

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนผู้ประกอบการค้าข้าว ที่จดทะเบียนตาม พ.ร.บ. การค้าข้าว จังหวัดสุพรรณบุรี ปี 2549

อำเภอ	โรงสีใหญ่	โรงสีกลาง	ทำข้าว	ส่งออก	ขายส่ง	รวม
เมืองสุพรรณบุรี	22	-	4	-	4	30
บางปลาม้า	13	1	2	2	1	19
เดิมบางนางบวช	19	-	1	1	1	22
สองพี่น้อง	6	6	2	-	1	15
อู่ทอง	5	4	3	2	6	20
ศรีประจันต์	17	-	1	2	4	24
ดอนเจดีย์	9	-	1	-	-	10
สามชุก	13	-	-	-	2	15
ด่านช้าง	-	-	-	-	1	1
หนองหญ้าไซ	5	-	-	-	-	5
รวม	109	11	14	7	20	161

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี (2549)

(3) การกำหนดราคา ราคาข้าวเปลือกที่มีการซื้อขายหน้าลานตากหรือทำข้าว จะมีราคาต่ำกว่าราคาหน้าโรงสีประมาณเมตริกตันละ 50-100 บาท ซึ่งขึ้นอยู่กับระยะทาง ส่วนราคาโรงสีจะถูกกำหนดราคาจากตลาดกรุงเทพฯ เป็นเกณฑ์ นอกจากนี้ระดับราคาข้าวเปลือกจะเคลื่อนไหวตามฤดูเก็บเกี่ยว ช่วงต้นฤดูข้าวเปลือกมีผลผลิตออกสู่ตลาดจำนวนมาก ราคาจะอ่อนตัว ช่วงปลายฤดูราคามักมีแนวโน้มสูงขึ้น

ราคาข้าวเปลือกในปีในช่วงต้นปีราคาค่อนข้างต่ำ แต่ช่วงปลายปีซึ่งเป็นฤดูการผลิต ปี 2549/50 ราคาเพิ่มสูงขึ้น และเพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าว รัฐบาลโดยคณะกรรมการนโยบายและมาตรการข้าว (กนข.) ได้อนุมัติให้องค์การคลังสินค้า (อคส.) ดำเนินโครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต 2549/50 ระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ 1 พฤศจิกายน 2549 - 28 กุมภาพันธ์ 2550 โดยจังหวัดสุพรรณบุรี ได้เริ่มรับจำนำข้าวเปลือกนาปี ตั้งแต่วันที่ 21 พฤศจิกายน 2549 มีโรงสีเข้าร่วมโครงการจำนวน 32 แห่ง อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จำนวน 8 แห่ง อำเภอบางปลาม้า จำนวน 2 แห่ง อำเภอเดิมบางนางบวช จำนวน 4 แห่ง อำเภอดอนเจดีย์ จำนวน 3 แห่ง อำเภอสามชุก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 มีว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จำนวน 7 แห่ง อำเภอศรีประจันต์ จำนวน 7 แห่ง และอำเภอหนองหญ้าไซ จำนวน 1 แห่ง ผลการดำเนินการจำนวนเกษตรกร 4,169 ราย ปริมาณข้าวเปลือก 63,391.004 ตัน

3.4 เกษตรกร บางปلام้า รวมพลังหันหลังให้เกษตรกรเคมี

นายเสมียน หงส์โต (2547) กล่าวว่า จังหวัดสุพรรณบุรี นับเป็นจังหวัดแรกๆในเมืองไทยที่เกษตรกรกระโดดเข้าสู่วังวนของเกษตรเชิงเดี่ยวที่มีการใช้สารเคมีอย่างเข้มข้นไม่ว่าจะเป็นการปลูกอ้อย หรือการทำนาปรังที่แข่งขันกันปลูกให้ได้ปีละ 3-4 ครั้ง จมอยู่ในสภาพลวงตาที่เงินได้มาแล้วก็จ่ายไป แม่ธรณีป่วยหนักไม่ต่างไปจากเจ้าของสวนไร่นา มาวันนี้เกษตรกรเริ่มเห็นโทษของเกษตรกรเคมีจึงรวมตัวกันหันหลังให้กับมัน ที่อำเภอบางปلام้าก็เป็นอีกกรณีหนึ่ง เพราะชาวบ้านเริ่มมีการตื่นตัวจากที่เคยทำเกษตรเคมีมานานจนทำให้สุขภาพทรุดโทรม อีกทั้งยังทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นเป็นเท่าตัว หลายๆครอบครัวต้องขาดทุนเป็นหนี้เป็นสินเพิ่มพูนมากขึ้นนายเสมียน หงส์โต ประธานเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์อำเภอบางปلام้า เล่าว่า ความตื่นตัวของชาวบ้านที่จะรักษาสุขภาพให้ยืนยาวกำลังแพร่กระจายสู่เกษตรกรบางปلام้า ส่วนผู้บริโภคร้างเรียกหาแต่ผลผลิตที่สะอาด ปลอดภัยจากสารพิษ ดังนั้นผลผลิตของเกษตรกรอินทรีย์จึงเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคมากในยุคปัจจุบันการทำเกษตรอินทรีย์เรานั้นที่ความสำคัญของการฟื้นฟูสภาพของดิน เพื่อให้ "ดินมีชีวิต" โดยการใช้ประโยชน์จากเศษซากพืช มูลสัตว์ พืชสด ปุ๋ยชีวภาพ และมีการควบคุมศัตรูพืชจากสารสกัดที่ไม่เป็นอันตรายต่อร่างกาย และมีผลต่อสิ่งมีชีวิตที่เป็นประโยชน์คือแปลงเกษตรกรจึงเกิดขึ้นดังนั้นเกษตรกรบางปلام้าจึงได้ปรึกษาหารือร่วมกัน เพื่อหาแนวทางแก้ไขให้ลด ละ เลิกการใช้สารเคมี โดยมีโครงการคืนธรรมชาติสู่แผ่นดิน ซึ่งต่อมาชาวบ้านได้รวบรวมกันเป็นเครือข่ายเกษตรกรแบบพึ่งตนเอง มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้สุขภาพสมุนไพรท้องถิ่น เพื่อมุ่งที่จะให้เกษตรกรมีจิตสำนึกในการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ทำเกษตรโดยใช้หลักการดำรงชีวิตแบบพอเพียง มีวิถีของตนเองและชุมชนตามวัฒนธรรมท้องถิ่นบางปلام้าช่วงเริ่มทำ เราได้มีการค้นหาผู้นำการเปลี่ยนแปลงการทำเกษตรอินทรีย์อยู่อย่างค่อนเนื่อง และมีการอบรมให้เพื่อเป็นเกษตรกรต้นแบบในอนาคต ทั้งนี้เครือข่ายยังได้ทำแปลงนำร่องของเกษตรกรจำนวนกว่า 30 แปลงจาก 5 ตำบล มีสมาชิกกว่า 2,000 กว่าคน แล้วส่งเสริมให้เกิดเป็นตลาดเกษตรอินทรีย์ที่บางปلام้า"ตอนนั้นสุขภาพผมแย่มาก ไปฉีดยาฆ่าแมลงที่ไร กลับมาต้องนอนชมอยู่บนที่นอนอยู่หลายวันกว่าจะลุกขึ้นได้ หากผมยังทำเกษตรอยู่แบบนี้สักวันผมต้องตายก่อนกำหนดแน่นอนหรือไม่ก็ต้องตายอย่างศัตรูพืชที่ผมฉีดไปนั่นแหละ" นายเสมียน ยังเล่าต่ออีกว่า การทำเกษตรอินทรีย์ต้องทำเป็นคนหูหนวก เป็นใบ้ ตาบอดเสีย เพราะในช่วงปรับปรุงดิน ผลผลิตจะตกต่ำได้ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย เราต้องทำใจ มีคนพูดให้ได้ยินอยู่เสมอว่าการทำเกษตรต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้ เสียเวลาเปล่าๆทำไปก็ไม่ผล จะได้กินเหฺรออ แรกๆ ก็รำคาญอยากจะได้ตอบบ้างเอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แต่คิดไปคิดมาทำเป็นคนหูหนวก เป็นใบ้ดีกว่าทำเป็นไม่ได้ยินเสีย จิตใจเราจะได้ไม่ฟังชานด้วย แรก ๆ ก็ต้องลำบากหน่อยเพราะเราลงแรงมาก นานๆเข้าประมาณ 2-3 ปีเมื่อคืนพื้นแล้วเราก็อยมีกาไร 4-5 ปี ปลูกนี้ได้แถมมีเงินเก็บอีกด้วย ยิ่งไปกว่านั้น โรคภัยก็ไม่มาถามหา ด้านนายสมใจ สุภาพบุตรี สมาชิกเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ เล่าว่า "ตอนแรกๆกลัวอดตายมาก เพราะไม่แน่ใจว่าการทำเกษตรอินทรีย์จะได้ผลมากน้อยขนาดไหนยอมรับว่านอนไม่หลับเลย แต่ในที่สุดพอเห็นผลผลิตค่อยๆดีขึ้นขึ้นมาหน่อยแม้ยังไม่ได้ผลเต็มที่แต่ก็พอใจ" การเปรียบเทียบผลผลิตของนาที่ทำด้วยสารเคมีกับนาของเราที่ทำแบบอินทรีย์มันไม่หนีกันสักเท่าไร แต่เราได้ลดต้นทุนการผลิต หากผมทำต่อไปคิดว่า จะได้ผลมากกว่านี้เนื่องจากสภาพของดินเริ่มปรับสภาพได้แล้วยังตอนนี้ทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองแล้ว ลดต้นทุนต่อไร่ ได้มากทีเดียว หากเทียบดูก็ประมาณ 1,500 บาท นี่เป็นส่วนที่ผมลดต้นทุนได้ ส่วนอีกตัวที่ลดต้นทุนได้คือไม่แพ้กันก็คือ การใช้ส่วนผสมสมุนไพรป้องกันและไล่แมลง ก็ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านเหมือนกัน เช่น สะเดา ตะไคร้หอม บอระเพ็ด เอาหลายๆอย่างมารวมกันแล้วหมักทิ้งไว้ จากนั้นก็เอามาผสมน้ำฉีดพ่นนาข้าว ได้ผลดีมากแม้จะฉีดบ่อยกว่ายาฆ่าแมลงแต่ก็ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ปัจจุบันเกษตรกรที่บางปลาหมอได้ขยายกลุ่มสมาชิกอย่างมากมาย คิดว่าไม่น่าเกินปี 2549 จะครอบคลุมทั้งอำเภอ เพราะเราได้มีเครือข่ายอยู่ทุกตำบลและอีกไม่นานดินแดนอำเภอบางปลาหมอทั้งอำเภอจะเป็นแหล่งผลิตอาหารเกษตรปลอดภัย อาหารอินทรีย์สมบูรณ์ จนได้ชื่อว่า "บางปลาหมอ" กลับคืนมาสู่ธรรมชาติ"ทุกวันนี้ เกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์มีสุขภาพที่แข็งแรง สิ่งแวดล้อมดี สามารถลดหนี้ แก้จนได้อย่างภาคภูมิใจ และยังมีเวลาสร้างสุขกับข้าวหลังบ้าน เพราะเรามีเวลามากพอ เอาอาหารที่มีในนามาปรุงอาหารแทบทุกวัน มันเป็นการเชื่อมโยงจากนารัฐบ้านจนสามารถลดรายจ่ายในครัวเรือนอยู่ได้อย่างพอเพียง"

4.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อรทัย สมใส (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการฝึกอบรมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการฝึกอบรมการผลิตข้าวอินทรีย์ 8 ประเด็นดังนี้ เรียงลำดับความถี่ความต้องการมากไปน้อย ได้แก่ การตลาดและการรวมกลุ่มการผลิต การเก็บรักษาผลผลิตและบรรจุภัณฑ์ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การป้องกันกำจัดศัตรูข้าว การจัดการดิน การจัดการก่อนหลังการเก็บเกี่ยว การเตรียมพื้นที่ปลูก และการเตรียมเมล็ดพันธุ์

พรณพิไล คงอดิศักดิ์ (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการในการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร อำเภอพร้าวจังหวัดเชียงใหม่ จากผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีอายุเฉลี่ยประมาณ 47 ปี มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษาตอนปลาย (ป.6 หรือ ป.7) เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นใด ๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

19,434.30 บาทต่อปี เกษตรกรร้อยละ 59.2 มีความต้องการในการผลิตข้าวอินทรีย์ แต่เกษตรกรร้อยละ 40.8 ไม่มีความต้องการในการผลิตข้าวอินทรีย์

จันทราพร ประธาน (2548) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลในระดับมากต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรดังนี้ 1) ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ เจ้าหน้าที่แนะนำให้ปลูก สมาชิกในครัวเรือนสนับสนุน 2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ราคาจำหน่ายข้าวอินทรีย์สูง ต้นทุนการผลิตต่ำ 3) ปัจจัยด้านกายภาพ ได้แก่ การคมนาคมสะดวกสภาพพื้นที่เหมาะสม 4) ปัจจัยด้านชีวภาพ ได้แก่ คุณภาพของเมล็ดข้าวดี การปฏิบัติดูแลรักษาไม่ยุ่งยาก 5) ปัจจัยด้านการผลิต ได้แก่ ความสะดวกในการจัดหาเมล็ดพันธุ์ ราคาไม่สูง 6) ปัจจัยด้านการส่งเสริมและบริการ ได้แก่ การฝึกอบรม ได้รับการตรวจรับรองแปลง

จิตราภรณ์ สงค์ประเสริฐ (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง วิธีการส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียง ของเกษตรกรตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่า วิธีการส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์ที่เกษตรกรได้รับคือ การป้องกันกำจัดศัตรูพืช การปฏิบัติโดยรวมในการผลิตข้าวอินทรีย์ การเก็บผลผลิตนั้น ระดับการศึกษา กรรมสิทธิ์ครอบครองที่ดิน และความรู้ที่ใช้ในการส่งเสริม สัมพันธ์กับการนำความรู้ไปปฏิบัติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เส็งยม กอน ไชยสง (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ บ้านจาน ตำบลทับใหญ่ อำเภอรันบุรี จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการเกษตรอินทรีย์ พบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งใน 12 ประเด็น คือ 1.) วิธีการส่งเสริมมีความเหมาะสมดี กับเกษตรอินทรีย์ 2.) เนื้อหาเรื่องเกษตรอินทรีย์ น่าสนใจและสามารถเข้าใจได้ง่าย 3.) การทำเกษตรอินทรีย์ดีกว่าการทำเกษตรเคมี 4.) การทำเกษตรอินทรีย์เป็นผลดีต่อการรักษาสุขภาพของเกษตรกร 5.) การทำเกษตรอินทรีย์เป็นผลดีต่อการรักษาสมดุลธรรมชาติ 6.) รักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน 7.) รักษาแหล่งน้ำไม่ปนเปื้อนสารเคมี 8.) การทำเกษตรอินทรีย์เป็นการลดต้นทุนการผลิต 9.) การทำเกษตรอินทรีย์เป็นการใช้เศษวัสดุ 10.) การทำเกษตรอินทรีย์ให้ผลผลิตปลอดภัย 11.) การทำเกษตรอินทรีย์ทำให้ราคาผลผลิตดีกว่า 12.) การทำเกษตรอินทรีย์ทำให้ผลผลิตจำหน่ายได้ง่ายกว่า

บทที่ 3

วิธีวิจัย (Research Methodologies)

ในการศึกษาการส่งเสริมและความต้องการปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร ตำบลมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้ศึกษาค้นคว้าวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sampling)

ประชากร (Population) คือ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ 14 หมู่บ้านของตำบลมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งใน 14 หมู่บ้านมีจำนวนประชากรที่ปลูกข้าว ทั้งหมด 1,528 ราย

ตารางที่ 2 จำนวนเกษตรกรที่ปลูกข้าวในแต่ละหมู่บ้าน

หมู่บ้าน	จำนวนเกษตรกรทั้งหมด (ประชากร)
1. บ้านโคกโก หมู่ที่ 1	114
2. บ้านมะขามล้ม หมู่ที่ 2	96
3. บ้านมะขามล้ม หมู่ที่ 3	195
4. บ้านโพนขาม หมู่ที่ 4	137
5. บ้านสะแกยางหมู่ หมู่ที่ 5	128
6. บ้านวัดโบสถ์ หมู่ที่ 6	102
7. บ้านหมีตะลุ่ม หมู่ที่ 7	85
8. บ้านปากบาง หมู่ที่ 8	123
9. บ้านดอนไผ่แขวน หมู่ที่ 9	103
10. บ้านวัดโบสถ์ หมู่ที่ 10	74
11. บ้านคอนโพธิ์งาม หมู่ที่ 11	68
12. บ้านกระทุ่มใหญ่ หมู่ที่ 12	46
13. บ้านโพธิ์เตาเหล็ก หมู่ที่ 13	85
14. บ้านข่อย หมู่ที่ 14	172
รวม	1528

ที่มา : ข้อมูลพื้นฐานตำบลมะขามล้ม (2551)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มตัวอย่าง (Sampling)

กลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ ได้มาจากการใช้สูตรของกรมส่งเสริมการเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2544) ได้ให้แนวทางไว้โดยการพิจารณาจากจำนวนประชากรทั้งหมดเป็นหลัก โดยพิจารณาดังนี้

จำนวนประชากร	เปอร์เซ็นต์ของขนาดตัวอย่าง
< 50	80%
50 – 99	> 50% แต่ < 80%
100 -999	25%
1,000 – 9,999	10%
≥ 10,000	1%

จากจำนวนประชากรทั้งสิ้นมี 1528 ราย สามารถคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องใช้ในการวิจัย โดยใช้เปอร์เซ็นต์ของขนาดตัวอย่างที่ 10% เมื่อนำมาคำนวณแล้วได้จำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 152.8 ราย จึงทำการเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 153 ราย

จากกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 153 รายแล้วทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของแต่ละหมู่บ้าน แล้วทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) สรุปได้ดังตารางที่ 3 ตารางที่ 3 แสดงจำนวนเกษตรกรที่ปลูกข้าวในแต่ละหมู่บ้านและขนาดตัวอย่างที่สุ่ม

หมู่บ้าน	จำนวนประชากร	ขนาดตัวอย่าง
1. บ้านโลกโก หมู่ที่ 1	114	11
2. บ้านมะขามล้ม หมู่ที่ 2	96	10
3. บ้านมะขามล้ม หมู่ที่ 3	195	20
4. บ้านโพนขาม หมู่ที่ 4	137	14
5. บ้านสะแกยางหมู่ หมู่ที่ 5	128	13
6. บ้านวัดโบสถ์ หมู่ที่ 6	102	10
7. บ้านหมีตะลุ่ม หมู่ที่ 7	85	8
8.บ้านปากบาง หมู่ที่ 8	123	12
9.บ้านคอนไผ่เขวน หมู่ที่ 9	103	10
10.บ้านวัดโบสถ์ หมู่ที่ 10	74	7

ตารางที่ 3 (ต่อ)

หมู่บ้าน	จำนวนประชากร	ขนาดตัวอย่าง
11.บ้านดอนโพธิ์งาม หมู่ที่ 11	68	7
12.บ้านกระท่อมใหญ่ หมู่ที่ 12	46	5
13.บ้านโพธิ์เตาเหล็ก หมู่ที่ 13	85	9
14.บ้านข่อย หมู่ที่ 14	172	17
รวม	1528	153

2. เครื่องมือและวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล (Research Instruments and Data Gathering)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Research Instruments)

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire Schedules) ประกอบด้วยประเด็นคำถามต่างๆ ที่จะช่วยให้สามารถ เก็บข้อมูลได้ละเอียดครบถ้วน ถูกต้องสมบูรณ์ ประกอบด้วยคำถามแบบปลายปิด (Close - ended Question) แบ่งเนื้อหาดังต่อไปนี้ คือ

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานบางประการด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แหล่งความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร ขนาดพื้นที่ถือครอง รายได้ในการทำงาน อาชีพหลัก สิทธิการครอบครองที่ดิน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการได้รับส่งเสริมในการปลูกข้าวอินทรีย์โดยการสร้างคำถามเพื่อทราบถึงการได้รับการส่งเสริมและความต้องการของเกษตรกรในการผลิตข้าวอินทรีย์

วิธีทดสอบเครื่องมือ (Pre - Test)

ผู้ศึกษาทดสอบ ตรวจสอบความสมบูรณ์ ด้วยตนเองในขั้นต้น

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล (Method of Analysis)

เมื่อสร้างแบบสอบถามเสร็จแล้วและทำการเก็บข้อมูลในส่วนปัญหาพิเศษเล่มจริง ผู้ศึกษาจะ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์คือ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเชิง การวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS โดยใช้ ค่าร้อยละ (Percentage) และ ค่าเฉลี่ย (Mean) มาแปรผลและ นำมาทำการอธิบายในเชิงพรรณนา

การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Gathering)

การเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือดำเนินงาน โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ เกษตรกรที่ปลูกข้าวใน 14 หมู่บ้านในตำบลมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ที่เลือกไว้ โดยจะทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเองกับผู้ช่วยที่เข้ามาช่วยในการแจกแบบสอบถาม โดยแจกตามขนาดตัวอย่างของแต่ละหมู่

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล

(Finding and Results)

การนำเสนอผลการวิจัยและอภิปรายผลครั้งนี้ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณในแบบ สัมภาษณ์โดยแบ่งเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้ 1) ลักษณะพื้นฐานบางประการทาง ด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร 2) สภาพการได้รับการส่งเสริมและความต้องการผลิตข้าว อินทรีย์ ของเกษตรกรปีวิจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรที่มีลักษณะ พื้นฐาน บางประการ ทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ซึ่งผลการศึกษามีดังนี้

1. ลักษณะพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจสังคมของเกษตรกร

1.1 ลักษณะพื้นฐานบางประการทางด้านสังคม ผลการศึกษาปรากฏในตารางที่ 6 ดังนี้

1) เพศ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 62.7 เป็นชายและส่วนที่เหลือร้อยละ 37.3 เป็นหญิง
2) อายุ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 42.5 มีอายุมากกว่า 50 ปี รองลงมาร้อยละ 39.9 มีอายุ 40-50 ปี และร้อยละ 17.6 มีอายุน้อยกว่า 40 ปี โดยเกษตรกรมีอายุต่ำสุด 25 ปี สูงสุด 77 ปี และ เฉลี่ย 47.3 ปี

3) ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 51.6 จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 รองลงมา ร้อย ละ 22.9 จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 13.1 จบชั้นมัธยมศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 7.8 และ ร้อยละ 4.6 จบสูงกว่าชั้นมัธยมศึกษา

4) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 43.8 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน น้อยกว่า 4 คน และส่วนที่เหลือร้อยละ 56.2 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 คนขึ้นไป โดยเกษตรกร มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ต่ำสุด 2 คน สูงสุด 10 คน และเฉลี่ย 4.8 คน

5) จำนวนแรงงานในครัวเรือน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 58.2 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 3 คนขึ้นไป และส่วนที่เหลือ ร้อยละ 41.8 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน ไม่เกิน 2 คน โดยเกษตรกร มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนต่ำสุด 1 คน สูงสุด 7 คน และเฉลี่ย 2.9 คน

6) การมีตำแหน่งทางสังคมในชุมชน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 92.6 ไม่มีตำแหน่ง ทางสังคมในชุมชน ส่วนที่เหลือร้อยละ 7.4 มีตำแหน่งทางสังคมในชุมชน ได้แก่ นายก อบต. เจริญญาติ กองทุนหมู่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน และ กำนัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค ษาว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7) การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 51.6 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร ส่วนที่เหลือร้อยละ 48.4 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามลักษณะพื้นฐานทางด้านสังคม

ลักษณะพื้นฐานบางประการทางด้านสังคม	จำนวน (n = 153)	ร้อยละ
1) เพศ		
ชาย	96	62.7
หญิง	57	37.3
2) อายุ		
น้อยกว่า 40 ปี	27	17.6
40 – 50 ปี	61	39.9
มากกว่า 50 ปี	65	42.5
ต่ำสุด 25 ปี สูงสุด 77 ปี เฉลี่ย 47.3 ปี		
3) ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	12	7.8
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	79	51.6
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	35	22.9
ชั้นมัธยมศึกษา	20	13.1
สูงกว่าชั้นมัธยมศึกษา	7	4.6
4) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
น้อยกว่า 4 คน	67	43.8
4 คน ขึ้นไป	86	56.2
ต่ำสุด 2 คน สูงสุด 10 คน เฉลี่ย 4.8 คน		

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ลักษณะพื้นฐานบางประการทางด้านสังคม	จำนวน (n = 153)	ร้อยละ
5) จำนวนแรงงานในครัวเรือน		
ไม่เกิน 2 คน	64	41.8
3 คน ขึ้นไป	89	58.2
ต่ำสุด 1 คน สูงสุด 7 คน เฉลี่ย 2.9 คน		
6) การมีตำแหน่งทางสังคมในชุมชน		
มีตำแหน่ง	95	7.4
ไม่มีตำแหน่ง	58	92.6
7) การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร		
ไม่เป็น	79	51.6
เป็น	74	48.4

1.2 ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

ผลการศึกษาปรากฏในตารางที่ 7 ดังนี้

1) พื้นที่ถือครองที่ดินทางการเกษตรทั้งหมดต่อครัวเรือน พบว่าเกษตรกรร้อยละ 53.6 มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมดมากกว่า 24 ไร่ รองลงมาร้อยละ 30.7 มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตร 15-24 ไร่ และร้อยละ 15.7 มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรน้อยกว่า 15 ไร่ โดยเกษตรกร มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรต่ำสุด 7 ไร่ สูงสุด 95 ไร่ เฉลี่ย 37.4 ไร่

1.1) พื้นที่ทำนา (ไร่/ ครัวเรือน) พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 41.8 มีพื้นที่ทำนา 15-24 ไร่ รองลงมาร้อยละ 36 มีพื้นที่ทำนา มากกว่า 24 ไร่ และร้อยละ 22.2 มีพื้นที่ทำนาน้อยกว่า 15 ไร่ โดยเกษตรกรมีพื้นที่ทำนา ต่ำสุด 3.5 ไร่ สูงสุด 95 ไร่ และเฉลี่ย 35.8 ไร่

1.2) พื้นที่ทำสวน (ไร่/ ครัวเรือน) พบว่าเกษตรกรร้อยละ 74.5 ไม่มีพื้นที่ทำสวน และร้อยละ 25.5 มีพื้นที่ทำสวน โดยร้อยละ 19 มีพื้นที่ทำสวนน้อยกว่า 5 ไร่ และส่วนที่เหลือร้อยละ 6.5 มีพื้นที่ทำสวนมากกว่า 5 ไร่ โดยเกษตรกรมีพื้นที่ทำสวนต่ำสุด 0 ไร่ สูงสุด 15 ไร่ และเฉลี่ย 0.6 ไร่ เมื่อคิดจากเกษตรกรที่มีพื้นที่ทำสวนร้อยละ 6.2 มีพื้นที่ทำสวนต่ำสุด 1 ไร่ สูงสุด 15 ไร่ และเฉลี่ย 7.2 ไร่

2) สิทธิการครอบครองที่ดิน พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 86.3 มีที่ดินเป็นของตนเอง ส่วนที่เหลือร้อยละ 13.7 ไม่เป็นของตนเอง

3) การกู้เงิน พบว่าเกษตรกรร้อยละ 30.1 ไม่กู้เงิน ส่วนที่เหลือร้อยละ 69.9 กู้เงิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
แม้ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4) แหล่งเงินกู้ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 30.1 ไม่กู้เงิน ร้อยละ 38.6 กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมาร้อยละ 18.3 กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน ส่วนที่เหลือร้อยละ 13.0 กู้จากสหกรณ์การเกษตร

5) รายได้ทั้งหมดของครอบครัว

1.1 รายได้ในภาคการเกษตร เกษตรกรได้รับจากการประกอบอาชีพทางการเกษตรโดยเน้นเรื่องการทำนาเป็นหลัก และมีอาชีพอื่นๆ เช่น ทำไร่ ทำสวน หรือเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น โดยไม่หักค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เกษตรกรจะมีรายได้ภาคการเกษตรมากกว่า 30,000 บาทต่อปี มีจำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 64.1 รองลงมารายได้ภาคการเกษตรน้อยกว่า 20,000 บาทต่อปี มีจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 20.9 และเกษตรกรที่มีรายได้ภาคการเกษตรระหว่าง 20,000-30,000 บาทขึ้นไปมี 23 คนคิดเป็นร้อยละ 15

1.2 รายได้นอกภาคการเกษตร จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรร้อยละ 49.7 มีเงินรายได้นอกภาคการเกษตรน้อยกว่า 20,000 บาทต่อปี และรองลงมาร้อยละ 41.8 มีรายได้ระหว่าง 20,000-30,000 บาทต่อปี และร้อยละ 8.5 มีรายได้มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

ลักษณะพื้นฐานบางประการทางด้านเศรษฐกิจ	จำนวน (n = 153)	ร้อยละ
1) พื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด(ไร่/ครัมหรืออื่น)		
น้อยกว่า 15 ไร่	24	15.7
15 - 24 ไร่	47	30.7
มากกว่า 24 ไร่ขึ้นไป	82	53.6
ต่ำสุด 7 ไร่ สูงสุด 95 ไร่ เฉลี่ย 37.4 ไร่		
1.1 พื้นที่ทำนา		
น้อยกว่า 15 ไร่	34	22.2
15 - 24 ไร่	64	41.8
มากกว่า 24 ไร่ขึ้นไป	55	36.0
ต่ำสุด 3.5 ไร่ สูงสุด 95 ไร่ เฉลี่ย 35.8 ไร่		

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ลักษณะพื้นฐานบางประการทางด้านเศรษฐกิจ	จำนวน (n = 153)	ร้อยละ
1.2 พื้นที่ทำสวน		
ไม่มีพื้นที่	114	74.5
มีพื้นที่	39	25.5
น้อยกว่า 5 ไร่	29	19.0
5 ไร่ขึ้นไป	10	6.5
ต่ำสุด 0 ไร่ สูงสุด 15 ไร่ เฉลี่ย 0.6 ไร่		
2) สิทธิการครอบครองที่ดิน		
เป็นของตนเอง	132	86.3
ไม่เป็นของตนเอง	21	13.7
3) การกู้เงิน		
ไม่กู้	46	30.1
กู้	107	69.9
4) แหล่งกู้เงิน		
ไม่กู้	46	30.1
กองทุนหมู่บ้าน	28	18.3
ร.ก.ส.	59	38.6
สหกรณ์การเกษตร	20	13.0
5) รายได้ทั้งหมดของครอบครัว(บาท/ปี)		
5.1 รายได้จากภาคการเกษตร		
น้อยกว่า 20,000 บาท	32	20.9
20,000 - 30,000 บาท	23	15.0
มากกว่า 30,000 บาท	98	64.1
ต่ำสุด 4,500 บาท สูงสุด 160,000 บาท		
และเฉลี่ย 41,249.06 บาท		

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ลักษณะพื้นฐานบางประการทางด้านเศรษฐกิจ	จำนวน (n = 153)	ร้อยละ
5.2 รายได้นอกภาคการเกษตร		
น้อยกว่า 20,000 บาท	76	49.7
20,000 - 30,000 บาท	64	41.8
มากกว่า 30,000 บาท	13	8.5
ต่ำสุด 0 บาท สูงสุด 70,000 บาท		
เฉลี่ย 37,249.06 บาท		

2.สภาพการได้รับการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร

1)แหล่งความรู้ทางด้านเกษตรอินทรีย์ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรบางรายได้ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์จากหลายแหล่ง โดยเกษตรกรร้อยละ 80.1 ได้รับความรู้จากการฝึกอบรม รองลงมา ร้อยละ 11.0 ได้รับความรู้จากการติดตามข่าวสารต่างๆ ร้อยละ 6.8 ได้รับความรู้จากเพื่อนบ้าน และ ร้อยละ 2.1 ได้รับความรู้โดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับแหล่งความรู้เกษตรอินทรีย์

ลักษณะการรับความรู้เกษตรอินทรีย์	จำนวน (n = 191)	ร้อยละ
แหล่งความรู้ทางด้านเกษตรอินทรีย์ (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
การฝึกอบรม	153	80.1
ติดตามข่าวสารจากสื่อต่างๆ	21	11.0
เพื่อนบ้าน	13	6.8
เรียนรู้ด้วยตนเอง	4	2.1

หมายเหตุ * เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2) ความถี่ในการรับข่าวสารเรื่องเกษตรอินทรีย์ หรือข้าวอินทรีย์เป็นรายเดือนของเกษตรกร
ผู้ปลูกข้าวจำแนกตามประเภทสื่อ

ผลการศึกษา (ตารางที่ 9) พบว่า ส่วนใหญ่เกินร้อยละ 50 ไม่เคยได้รับข่าวสารจากแหล่งข้อมูล
ใดๆเลยไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล เอกชน เพื่อนบ้าน และ สื่อมวลชน รองลงมาได้รับข่าวสาร
เดือนละครั้ง จากเจ้าหน้าที่เอกชน ร้อยละ 33.3 รองลงมาจากโทรทัศน์ ร้อยละ 30.1 และเจ้าหน้าที่ของ
รัฐบาล ร้อยละ 27.4 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ความถี่ในการรับข่าวสารเรื่องเกษตรอินทรีย์ หรือข้าวอินทรีย์เป็นรายเดือนของเกษตรกรผู้
ปลูกข้าวจำแนกตามประเภทสื่อ

แหล่งข้อมูล	ความถี่ในการรับข่าวสารการเกษตรแต่ละเดือน(ร้อยละ)						เฉลี่ย
	5 ครั้ง (คน)	4 ครั้ง (คน)	3 ครั้ง (คน)	2 ครั้ง (คน)	1 ครั้ง (คน)	ไม่เคย (คน)	
สื่อบุคคล							
1.เจ้าหน้าที่ ของรัฐบาล	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (2.0)	12 (7.8)	42 (27.4)	96 (62.8)	0.42
2.เจ้าหน้าที่ ของเอกชน	0 (0.0)	2 (1.3)	4 (2.6)	15 (9.8)	51 (33.3)	81 (53.0)	0.73
3.เพื่อนบ้าน	1 (0.6)	2 (1.3)	7 (4.6)	11 (7.2)	23 (15.0)	109 (71.3)	0.41
สื่อมวลชน							
1.โทรทัศน์	7 (4.6)	1 (0.6)	2 (1.3)	9 (5.9)	46 (30.1)	88 (57.5)	0.62
2.วิทยุ	3 (2.0)	0 (0.0)	3 (2.0)	6 (3.9)	34 (22.2)	107 (69.9)	0.50
รวมการได้รับข่าวสารเรื่องเกษตรอินทรีย์ หรือข้าวอินทรีย์จากสื่อต่างๆ (รายเดือน)							0.56

3) ประสิทธิภาพในการฝึกอบรมเรื่องเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร

ผลการศึกษาศึกษาการฝึกอบรมเรื่องเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างพบว่า เกษตรกรร้อยละ 57.5 ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมเรื่องเกษตรอินทรีย์เลย และ ร้อยละ 42.5 เคยได้รับการฝึกอบรมเรื่องเกษตรอินทรีย์ (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 8 การฝึกอบรมเกษตรกรอินทรีย์ของเกษตรกร

ระดับคะแนนในการได้รับข่าวสาร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคยได้รับการอบรม	65	42.5
ไม่เคยได้รับการอบรม	88	57.5
รวม	153	100.0

4) การศึกษาดูงานของเกษตรกรในการทำเกษตรอินทรีย์

ผลการศึกษาศึกษาดูงานพบว่าเกษตรกรร้อยละ 73.2 ไม่เคยได้ไปศึกษาดูงานและส่วนที่เหลือร้อยละ 26.8 เคยไปศึกษาดูงานเกษตรอินทรีย์

ตารางที่ 9 การศึกษาดูงานของเกษตรกรในการทำเกษตรอินทรีย์

ระดับคะแนนในการได้รับข่าวสาร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคยศึกษาดูงาน	41	26.8
ไม่เคยศึกษาดูงาน	112	73.2
รวม	153	100.0

3. ความต้องการการส่งเสริมในขั้นตอนการผลิตข้าวอินทรีย์ ของเกษตรกร ตำบลมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

การผลิตข้าวอินทรีย์ คือ การผลิตข้าวที่หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีหรือสังเคราะห์ต่างๆ เช่น ปุ๋ยเคมี สารควบคุมเจริญเติบโตของพืช สารเคมีกำจัดวัชพืช สารเคมีป้องกันกำจัดโรคแมลงและสัตว์

ศัตรูข้าว เป็นต้น ในทุกขั้นตอนการผลิต และการเก็บรักษาผลผลิตโดยอาศัยความรู้ความอุดมสมบูรณ์ของ
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้เอาไปเห็นเอกสารนี้เป็นการค
ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดินตามธรรมชาติ และปรับปรุงดินโดยใช้สารหรือวัสดุอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมักเพื่อให้ ดินข้าวมี่ความอุดมสมบูรณ์แข็งแรงตามธรรมชาติ

จากการศึกษาความต้องการการส่งเสริมในขั้นตอนการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรกลุ่ม ตัวอย่างตาราง 11 พบว่าเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมในขั้นตอนของ ต้นทุนการผลิตมากที่สุด คิด เป็นร้อยละ 81.0 รองลงมา ร้อยละ 68.0 คือขั้นตอนการส่งเสริมในเรื่องของ แนวโน้มของตลาด ใน ส่วนขั้นตอนที่เกษตรกรไม่ต้อง พบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 71.9 ไม่ต้องการเรื่องของการจัดการน้ำ รองลงมา ร้อยละ 62.8 การเก็บรักษาผลผลิต และ การควบคุมวัชพืช ร้อยละ 58.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 10 ความต้องการการส่งเสริมในขั้นตอนการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว

ความต้องการส่งเสริมในขั้นตอนการผลิตข้าว	ต้องการ (ร้อยละ)	ไม่ต้องการ (ร้อยละ)
1.การคัดเลือกพื้นที่ผลิตข้าวอินทรีย์	64 (41.8)	89 (58.2)
2.การจัดการดิน	84 (54.9)	69 (45.1)
3.การใช้ปุ๋ยอินทรีย์	102 (66.7)	51 (33.3)
4.การใช้อินทรีย์วัตถุบางอย่างแทนปุ๋ยเคมี	93 (60.8)	60 (39.2)
5.การจัดการน้ำ	43 (28.1)	110 (71.9)
6.การจัดระบบในการปลูกข้าวอินทรีย์	86 (56.2)	67 (43.8)
7.การควบคุมวัชพืช	63 (41.2)	90 (58.8)
8.การเก็บรักษาผลผลิต	57 (37.2)	96 (62.8)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ความต้องการส่งเสริมในขั้นตอนการผลิตข้าว	ต้องการ (ร้อยละ)	ไม่ต้องการ (ร้อยละ)
9.ต้นทุนการผลิต	124 (81.0)	29 (19.0)
10.การแปรรูปผลผลิต	78 (51.0)	75 (49.0)
11.แนวโน้มการตลาด	104 (68.0)	49 (32.0)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

(Conclusions and Recommendations)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึงการได้รับส่งเสริมและความต้องการในการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร ตำบลมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ เพื่อศึกษาปัจจัยทางด้านลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม กับความต้องการในการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวตำบลมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 153 คน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science : SPSS for Window) แล้วใช้เครื่องมือทางสถิติมาวิเคราะห์ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ตำบลมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

อายุเกษตรกรที่มีอายุมากกว่า 50 ปี มีจำนวนร้อยละ 42.5 รองลงมาร้อยละ 39.9 มีอายุ 40-50 ปี และร้อยละ 17.6 มีอายุน้อยกว่า 40 ปี โดยเกษตรกรมีอายุต่ำสุด 25 ปี สูงสุด 77 ปี และเฉลี่ย 47.3 ปี

ระดับการศึกษา เกษตรกรส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 51.6

รายได้ในภาคการเกษตร เกษตรกรได้รับจากการประกอบอาชีพทางการเกษตร โดยเน้นเรื่องการทำนาเป็นหลัก และมีอาชีพอื่นๆ เช่น ทำสวน ทำไร่ หรือเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น โดยไม่หักค่าใช้จ่าย ส่วนใหญ่เกษตรกรจะมีรายได้ภาคการเกษตรมากกว่า 30,000 บาทต่อปี มีจำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 64.1 รายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ยของเกษตรกร คือ 41,249.06 บาท

รายได้นอกภาคการเกษตร เกษตรกรได้รับจากการประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร เช่น การรับจ้าง, ค้าขาย, ตัดเย็บเสื้อผ้า เป็นต้น พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 49.7 และรองลงมาร้อยละ 41.8 มีรายได้ระหว่าง 20,000-30,000 บาทต่อปี และร้อยละ 8.5 มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท/ปีขึ้นไป

พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดของเกษตรกร เกษตรกรมีพื้นที่ทั้งหมดของครัวเรือนเฉลี่ยเฉลี่ย 23.4 ไร่ โดยเกษตรกรมีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรต่ำสุด 3.5 ไร่ สูงสุด 130 ไร่

พื้นที่ทำนาของครัวเรือนเกษตรกร เกษตรกรมีพื้นที่นาของครัวเรือนเฉลี่ยประมาณ 19.8 ไร่ โดยมีเกษตรกรที่มีพื้นที่ 15-24 ไร่ มีจำนวนมากที่สุดร้อยละ 41.8

การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร เกษตรกรร้อยละ 55.8 เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร ส่วนที่เหลือร้อยละ 44.2 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร อาจเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตรได้หลายกลุ่ม เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่ม ธกส. กลุ่มสหกรณ์ เป็นต้น โดยพบว่าเกษตรกรร้อยละ 45.5 เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตรเพียงหนึ่งกลุ่มเท่านั้น

2.สภาพการได้รับการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร ตำบลมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

แหล่งความรู้ทางด้านเกษตรอินทรีย์ พบว่าเกษตรกรบางรายได้ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์จากหลายแหล่ง โดยเกษตรกรร้อยละ 100.0 ได้รับความรู้จากการฝึกอบรมรองลงมา ร้อยละ 13.7 ได้รับความรู้จากการติดตามข่าวสารต่างๆ ร้อยละ 8.5 ได้รับความรู้จากเพื่อนบ้าน และร้อยละ 2.6 ได้รับความรู้โดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง

จำนวนครั้งในการได้รับข่าวสารเรื่องเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างได้รับข่าวสารเรื่องเกษตรอินทรีย์เป็นรายเดือนเฉลี่ยรวมในระดับน้อย (2.26) โดยเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารเรื่องเกษตรอินทรีย์เป็นรายเดือนอยู่ระดับน้อยที่สุดที่มีคะแนนอยู่ระหว่าง 1-5 คะแนน ร้อยละ 86.3 (132 คน) รองลงมาพบว่า เกษตรกรแต่ละคนได้รับข่าวสารในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนอยู่ระหว่าง 6-10 คะแนน ร้อยละ 8.5 (13คน) และไม่เคยได้รับข่าวสารด้านนี้เลย (ระดับ 0 คะแนน) กับได้รับข่าวสารในระดับมาก (คะแนนระหว่าง 11-15 คะแนน)ร้อยละ 2.6 เท่ากัน

ประสบการณ์ในการฝึกอบรมเรื่องเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรร้อยละ 57.5 ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมเรื่องเกษตรอินทรีย์เลย และ ร้อยละ 42.5 เคยได้รับการฝึกอบรม

การศึกษาดูงานพบว่าเกษตรกรร้อยละ 73.2 ไม่เคยได้ไปศึกษาดูงานและส่วนที่เหลือร้อยละ 26.8 เคยไปศึกษาดูงานเกษตรอินทรีย์

3.ความต้องการการส่งเสริมในขั้นตอนการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร ตำบลมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

พบว่าเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมในขั้นตอนของ ต้นทุนการผลิตมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 81.0 รองลงมา ร้อยละ 68.0 คือขั้นตอนการส่งเสริมในเรื่องของ แนวโน้มของตลาด ส่วนขั้นตอนที่เกษตรกรมีความต้องการน้อยที่สุดคือ การจัดการน้ำ คิดเป็นร้อยละ 28.1 โดยสรุปเกษตรกรกลุ่ม

ตัวอย่างร้อยละ 56.2 ต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ และ เกษตรกรร้อยละ 43.8 ไม่ต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์

การอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาการได้รับการส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร ตำบลมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 80.1 ได้รับการส่งเสริมจากการฝึกอบรม และรองลงมาร้อยละ 11.0 คือการติดตามข่าวสารจากสื่อต่างๆ อาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบันวิธีการส่งเสริมด้วยการฝึกอบรมเป็นวิธีที่ใช้กันมากที่สุดวิธีการหนึ่ง และประหยัดเวลาเพราะเป็นวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม โดยแต่ละปีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา การเกษตร จะได้ใช้งบประมาณ บุคลากร และเวลา เป็นจำนวนมากไปกับการจัดฝึกอบรม การฝึกอบรมจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อ มีการเตรียมการที่ดี มีการดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรมที่เหมาะสม มีการประเมินผลหลังจากการฝึกอบรม และ สื่อก็ถือว่าเป็นการส่งเสริมแบบมวลชน ซึ่งเป็นวิธีการส่งเสริมที่สามารถส่งข่าวสาร ข้อมูลถึงกลุ่มเกษตรกร ได้เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นสื่อจาก วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือพิมพ์ วารสาร การจัดนิทรรศการ เป็นต้น สื่อเหล่านี้จะเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ให้กับเกษตรกร ได้มีการพัฒนา การวางแผน การดำเนินการที่ดี

ส่วนของการศึกษาเรื่องความต้องการรับข่าวสารเรื่องเกษตรกรอินทรีย์ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เกินร้อยละ 50 ไม่เคยได้รับข่าวสารเรื่องเกษตรกรอินทรีย์เลย รองลงมาได้รับข่าวสารเรื่องเกษตรกรอินทรีย์ 1 ครั้งต่อเดือน อาจเป็นเพราะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการลงพื้นที่ไม่บ่อยครั้งและยังไม่ทั่วถึง หรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะไปส่งเสริมในเรื่องอื่นๆของการเกษตร จึงทำให้ผลการศึกษาการรับข่าวอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ

และในส่วนของการศึกษาเรื่องความต้องการการส่งเสริมในขั้นตอนการผลิตข้าวอินทรีย์ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการการส่งเสริมในขั้นตอนของ ต้นทุนการผลิตมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 81.0 รองลงมาเป็นเรื่องของแนวโน้มของการตลาด คิดเป็นร้อยละ 68.0 ที่ผลการศึกษาออกมาเช่นนี้ ก็อาจเป็นเพราะว่า เกษตรกรคำนึงถึงเรื่องต้นทุนการผลิตเป็นหลักเพราะในส่วนของ การศึกษาเรื่องปัจจัยพื้นฐานพบว่าเกษตรกรส่วนมากมีภาระกู้เงิน จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนที่ดี และรอบคอบ และรองมาเป็นเรื่อง แนวโน้มการตลาด เพราะว่าการผลิตข้าวอินทรีย์ มีตลาดที่รองรับน้อยมากภายในเขตพื้นที่ ซึ่งอาจเป็นปัญหาถึงเรื่อง การขนส่ง การกระจายข่าว และการประกันราคา ก็ยังไม่เป็นรูปธรรมมากนัก จึงมีความเสี่ยงต่อการผลิตของเกษตรกร เกษตรกรจึงมีความสนใจในเรื่อง แนวโน้มการตลาด ในส่วนที่เกษตรกรไม่ต้องการในการส่งเสริมในขั้นตอนการผลิตข้าวอินทรีย์

พบว่า เกษตรกรส่วนมาก ไม่ต้องการเรื่อง การจัดการน้ำ คิดเป็นร้อยละ 71.9 รองลงมาเป็นเรื่อง การ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เก็บรักษาผลผลิต คิดเป็นร้อยละ 62.8 ที่ผลการศึกษาออกมาเช่นนี้เป็นเพราะว่า ในเขตพื้นที่ในการศึกษามีแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ มีฝนตก ถูกต้องตามฤดู ซึ่งไม่เป็นปัญหาต่อการผลิตข้าวอินทรีย์แล้วการเก็บรักษาผลผลิตก็เหมือนกัน เกษตรกรอาจจะมีความรู้ในส่วนนี้อยู่แล้ว ซึ่งหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องอาจไม่ต้องเน้นการส่งเสริมในเรื่องนี้

สรุปได้ว่าการให้การฝึกอบรม การให้ข่าวสาร และการส่งเสริมในขั้นตอนต่างๆในการผลิตข้าวอินทรีย์ จะมีผลดี ควรพยายามเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตข้าวอินทรีย์ให้มากขึ้น ส่วนปัจจัยทางลบก็ควรหลีกเลี่ยง หรือพยายามพิจารณาสาเหตุแก้ไขให้เหมาะสม ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชน จะเข้ามาส่งเสริมอย่างจริงจังหรือไม่เพื่อความอยู่ดี กินดี และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของเกษตรกร ไทยสืบต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอแนะข้อคิดเห็นบางประการอันเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ปรับปรุงดำเนินงานใน โครงการผลิตข้าวอินทรีย์ ของเกษตรกรตำบลมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ต่อไป

1.จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า อายุของเกษตรกรมีความสัมพันธ์ทางลบกับความ ต้องการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรอายุมากมีความต้องการผลิตข้าวอินทรีย์น้อย ดังนั้นหน่วยงานต่างๆที่ต้องการเข้าไปส่งเสริมควรเลือกกลุ่มเกษตรกรที่มีอายุเฉลี่ยต่ำกว่าอายุ 47 ปี

2.จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า การศึกษาดูงานของเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์มีความสัมพันธ์ทางลบ กับความต้องการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรเพราะว่าเกษตรกรเห็นต้นทุนในการผลิตในระยะแรกสูง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรชี้แจงให้เข้าใจว่าระยะยาวของการผลิตข้าวอินทรีย์ ต้นทุนในการผลิตต่ำลงและผลผลิตสูงขึ้นทำให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

3.จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า การได้รับข่าวสารของเกษตรกรมีความสัมพันธ์ทางบวก กับความต้องการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร และพบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีการได้รับข่าวสารเรื่องเกษตรอินทรีย์ หรือข้าวอินทรีย์เป็นรายเดือน เฉลี่ยในระดับน้อย เจ้าหน้าที่จึงควรมีการให้ข่าวสารเกี่ยวกับ เกษตรอินทรีย์ หรือข้าวอินทรีย์เพิ่มมากขึ้น

4.จากการศึกษา ความรู้ ความเข้าใจ ในการผลิตข้าวอินทรีย์พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในการผลิตข้าวอินทรีย์อยู่ในระดับปานกลาง ในการส่งเสริมควรเน้นในข้อที่

เกษตรกรมีความเข้าใจน้อย และเพิ่มเติมในข้อที่เกษตรกรมีความรู้ในระดับ ปานกลาง ถึงระดับมาก เพื่อให้เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการดำเนินงานวิจัย

1.ควรมีการศึกษาด้านอื่นๆ เพิ่มนอกเหนือจากทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม อันไปสู่ความต้องการผลิตข้าวอินทรีย์ เช่น การศึกษาพันธุ์ข้าวที่มีความต้านทาน โรคได้ดี

2.งานวิจัยครั้งนี้ยัง ไม่มีเรื่องการส่งเสริมที่จะทำให้สอดคล้องกับการได้รับการส่งเสริมของเกษตรกรจึงควรมีการปรับปรุงแก้ไข

3.ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนในการผลิตข้าวอินทรีย์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ.2523.ความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร.ระบบส่งเสริมการเกษตร.กรมส่งเสริมการเกษตร.

กรมวิชาการเกษตร.2542.การผลิตข้าวอินทรีย์.เข้าได้ถึงจาก:<http://www.doae.go.th/OA/Data/Kin/01.Html> [18 มิถุนายน 2552].

----- .2543.การศึกษาเปรียบเทียบเทคโนโลยีการปลูกแบบต่างๆ ในการผลิตข้าวอินทรีย์.เข้าได้ถึงจาก:<http://www.doae.go.th/OA/Data/Kin/01.Html> [18 มิถุนายน 2552].

กรมส่งเสริมการเกษตร.2545.รายงานสภาพการทำงานจังหวัดสุพรรณบุรี.กระทรวงเกษตร และ สหกรณ์.

----- .2544.การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง.กรมส่งเสริมการเกษตร.

กิตติ ตย์คานนท์.2530.หลักการส่งเสริมการเกษตร.สำนักงานส่งเสริมการเกษตร และ สหกรณ์การเกษตร.

จันทราพร ประธาน. 2548. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัด อุบลราชธานี.วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น.

จิตราภรณ์ สงค์ประเสริฐ. 2551. วิธีการส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา. สถาบันวิจัยข้าว กรมวิชาการเกษตร.

เจริญ สุขอนันตพงษ์.2534.หลักการส่งเสริมการเกษตร.สำนักงานส่งเสริมการเกษตร และ สหกรณ์การเกษตร.

ชัยชาญ วงศ์สามัญ .2538. เข้าได้ถึงจาก: <http://elearning.doae.go.th/courseware/doae/exe/index.html> [17 มิถุนายน 2552].

ดิเรก ฤกษ์ร่าย .2524. เข้าได้ถึงจาก: <http://elearning.doae.go.th/courseware/doae/exe/index.html> [17 มิถุนายน 2552].

คุณหญิง ลำปาง.2543.ส่งเสริมการเกษตร.กรุงเทพฯ : มปท.

บุญสม วราเอกศิริ .2535. เข้าได้ถึงจาก: <http://elearning.doae.go.th/courseware/doae/exe/index.html> [17 มิถุนายน 2552].

พรณพิไล คงอดิศักดิ์. 2546. ความต้องการในการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

เอกสารนี้เป็นเอกสารทสงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วรทัศน์ อินทร์คัมพร.2546.เข้าถึงได้จาก<http://elearning.doae.go.th/courseware/doae/exe/index.html> [17 มิถุนายน 2552].

วิเชียร เพชรพิสิฐ.2545.มาตรฐานเกษตรอินทรีย์.วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น.

วิจิตร อวาทกุล.2537.ความหมายและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ.การประเมินเพื่อเลื่อนขั้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสูงขึ้น.(เอกสาร โรเนียว)

วิฑูรย์ ปัญญากุล.2541.มาตรฐานเกษตรอินทรีย์.วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น.

วิรัชต์ คงคะจันทร์.2535.ความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร.ระบบส่งเสริมการเกษตร.กรมส่งเสริมการเกษตร.

สำนักงานการค้าภายในจังหวัดสุพรรณบุรี.2549.จำนวนผู้ประกอบการค้าข้าว จังหวัดสุพรรณบุรี.กรมการค้าภายใน.

สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี.2549.ข้อมูลทั่วไปของอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี.สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี.

เสี้ยว กอนไธสง.2548.ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ ตำบลทับใหญ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์.ศูนย์ปฏิบัติการเกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุรินทร์.

เสมียน หงส์โต.2547.เกษตรกร บางปลาม้า รวมพลังหันหลังให้เกษตรกรเคมี.[ออนไลน์]เข้าถึงได้จาก:
:http://www.chumchonhai.or.th/Member/news49-07-050.asp [17 มิถุนายน 2552].

อภิชาติ พงษ์ศรีหุลชัย.2545.ระบบส่งเสริมการเกษตร.กรมส่งเสริมการเกษตร.

อรทัย สมใส.2546.ความต้องการฝึกอบรมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์.วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น.

เอนก บุญยี่น.2549.การส่งเสริมการเกษตร.[ออนไลน์]เข้าถึงได้จาก: :http://www.kmitl.ac.th/agritech/ [17 มิถุนายน 2552].

Maslow,A.H. (1954). **Motivation and Personality**. New York : Harper and Brother. อ้างถึงใน กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2523). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ มหามงกุฎราชวิทยาลัย.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
แม้ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสอบถามเกษตรกร

เลขที่.....

เรื่อง การศึกษาการได้รับการส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร ตำบลมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า
จังหวัดสุพรรณบุรี

ชื่อ - สกุล(เกษตรกร).....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....

บ้าน.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัดสุพรรณบุรี

คำแนะนำสำหรับผู้สัมภาษณ์ ให้กาเครื่องหมาย / ลงใน () และเพิ่มข้อความลงในช่องว่างของแต่ละ

คำถามตามที่เกษตรกรตอบและแสดงความคิดเห็น

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน/ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ

1. เพศ () ชาย () หญิง

2. อายุ..... ปี (6 เดือนขึ้นไปให้นับเป็น 1 ปี)

3. ท่านจบการศึกษาระดับใด

() 1. ไม่ได้เรียนหนังสือ

() 2. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

() 3. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

() 4. ชั้นมัธยมศึกษา

() 5. สูงกว่าชั้นมัธยมศึกษา

4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน

5. จำนวนแรงงานในครัวเรือน.....คน

6. ท่านเป็นผู้นำในชุมชนหรือไม่ (คณะกรรมการหมู่บ้าน อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน)

() 1. ไม่เป็น () 2. เป็น (ระบุตำแหน่ง).....

7. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตรหรือไม่

() 1. ไม่เป็น () 2. เป็น (ระบุตำแหน่ง).....

8. ท่านมีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด.....ไร่

() 1. ทำนา.....ไร่

() 2. ทำสวน.....ไร่

() 3. อื่นๆ (ระบุ).....ไร่

วิทยุ	จำนวน.....ครั้ง/เดือน
โทรทัศน์	จำนวน.....ครั้ง/เดือน
เอกสารคำแนะนำ	จำนวน.....ครั้ง/เดือน
อินเทอร์เน็ต	จำนวน.....ครั้ง/เดือน
อื่น (ระบุ)	

3. ท่านเคยมีประสบการณ์ในการฝึกอบรมทางด้านเกษตรอินทรีย์หรือไม่

- () 1. ไม่เคยฝึกอบรมเลย
- () 2. เคยมีประสบการณ์ (ระบุ) ดังนี้
 - 1)..... 3).....
 - 2)..... 4).....

4. ท่านเคยไปศึกษาดูงานของเกษตรกรในการทำเกษตรอินทรีย์หรือไม่

- () เคย
- () ไม่เคย

ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมในขั้นตอนการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร

ท่านต้องการหรือสนใจขั้นตอนใดในการปลูกข้าวอินทรีย์	ความต้องการ		หมายเหตุ
	ต้องการ	ไม่ต้องการ	
1. การคัดเลือกพื้นที่ผลิตข้าวอินทรีย์			
2. การจัดการดิน			
3. การใช้ปุ๋ยอินทรีย์			
4. การใช้อินทรีย์วัตถุบางอย่างแทนปุ๋ยเคมี			
5. การจัดการน้ำ			
6. การจัดระบบในการปลูกข้าวอินทรีย์			
7. การควบคุมวัชพืช			
8. การเก็บรักษาผลผลิต			
9. ดันทุนการผลิต			
10. การแปรรูปผลผลิต			
11. แนวโน้มการตลาด			
รวม			

ขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาให้ข้อมูล